

СМЕДЕРЕВСКИ маг азин

Смедеревски магазин • Септембар 2010. • Година III • Број 15

Магазин!

Дејан Радовановић
ЖИВОТ НА СЛЕПИМ
КОЛОСЕЦИМА

ПРАВИТЕЉСТВУЈУШЧИ
СОВЈЕТ СЕРБСКИ

Смедеревски бедеркер
Жике Ранисављевића
ОД РЕВИЈЕ
ДО ЈЕСЕНИ

ГОРОМ ЈЕЗДЕ
КИЋЕНИ СВАТОВИ

Марија Јеремић Јулиус
МЕКСИКО

СТЕВИН
РИБЉИ ГУЛАШ
И ПИЈАНИ ШАРАН

ISSN 1820-9335 * Бесплатан примерак!

9 771820 933007



N-WPRESS



I M E K S



www.vimeks.co.rs

Sremska 1, Smederevo; Tel: 026/ 619-203; Tel/fax: 026/619-201, 619-202; e-mail: vimeks5@gmail.com

AUTO TRADE



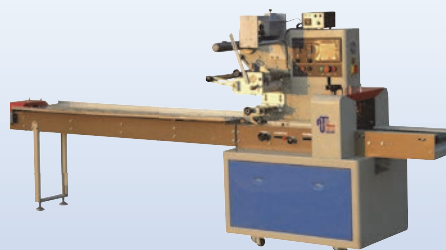
**Mašina za toaletnu hartiju Point to Point
sa laminacijom**



Mašina za izradu salveta



Mašina za izadu ekoloških, papirnih, šoping kesa



Horizontalna pakerica FLO - Pack

Srbija, Smederevo, ul. Šalinačka b.b, tel/fax +381 26 775 025, e-mail: office@autotrade.rs, www.autotrade.rs



Издавач:

NEWPRESS d.o.o.

Л. Мушицког 131,
11300 Смедерево
e-mail: info@newpress.co.rs
телефон: 026/642-910
факс: 026/642-911

www.newpress.co.rs

Генерални директор:

Аца Симић

Главни и одговорни уредник:

Саша Николић

Координатор:

Славољуб Гавриловић

Редакција:

Извршни уредник:

Јовица Тишма

Графички уредник:

Горан Филиповић

Чланови колегијума:

Данијела Срејић

Слободан Срдић

Лектура и коректура:

Снежана Гавриловић

Сарадници:

Снежана Цветковић

Слободанка Радосављевић

Жика Лазић

Дејан Радовановић

Миодраг Д. Степановић

Драган Павловић

В. Алексић

Раде Јовановић

Фотографија:

Љубомир Д. Златановић

Стручни консултант:

Горан Ђорђевић

Припрема и штампа:

NEWPRESS d.o.o. Смедерево

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
32+659(497.11)

СМЕДЕРЕВСКИ МАГАЗИН / главни и
одговорни уредник Саша Николић. –
2008, бр. 1 – Смедерево (Л. Мушицког
131) : Newpress, 2008 – (Смедерево :
Newpress). – 30 cm Месечно
ISSN 1820-9335 = Смедеревски магазин
COBISS.SR-ID 151622156

Поштовани читаоче!

Ево нама јесени за који дан. Ако си укувао пекмез од кајсије, спремај тегле за пекмез од шљива којима ћеш попунити она од пролећа празна места уз слатко од јагода и белих трешања. Нема се времена, треба и парадајз да се меље и кува, ајвар да се пржи, туршија да се оставља и купус потапа. Посла преко главе! Па свињске даће! Ваља ти маст истопити и чварке исцедити, кавурму испржити, месо издимити, после кромпир утратити и венце лука и паприке повешати на промајно место... Дуга је зима, па јесен треба паметно трошити...

Наш календар је у шпају, подруму и пушници. Зато и не мораш да знаш, али ништа не губиш ни ако сазнаш да, по конвенцији, јесен на северној Земљиној полулопти траје део септембра – најчешће од јесење равнодневице 22. када обданица и ноћ трају по дванаест сати – октобар, новембар и део децембра, обично до 21. после кога ноћ почиње да краћа. На јужној полулопти је супротно, јесен почиње у марту а окончава у јуну. Ваљда смо летос, за време великог фудбалског циркуса, због тога били збуњени кад год видимо репортере у џемперима – у Јужној Африци! После смо се и навикли. Ваљда ћемо се на исти начин навићи и на то да нам се Смедеревска Јесен одржава у – лето! Додуше, осврнемо ли се у памети, сетимо се да нам је почетак лета са оним кишима и хладним временом више лично на рано пролеће или касну јесен...

Није више као што је некада било, рећи ће неко. Тачно, али – нисмо ни ми као што смо некад били, признаћеш. Живимо у зградама без шпајзева и подрума, грејемо се на струју па нема ни пушница, уместо на пијацу одлазимо у продавнице... Изгубили смо стари календар, затурили га негде између гондола супермаркета. Зато, чувај успомене, поштовани Читаоче, и живи тако да нове успомене стекнеш. Ваљаће Ти!

Јовица Тишма

Садржај

Туризам

Живот на слепим колосецима
Лоз
Правитељствујушћи совјет сербски
Др Милутин Никетић савестан лекар
и пријатељ сиротих
Историјска читанка
Вредни Црнотравац
Смедеревски бедекер
Жике Ранисављевића – Од ревије
до јесени

4-16 ФЖВ „ЖЕЛВОЗ”: Традиција, квалитет и
искуство 27
Горан Савић – успешан Смедеревац 28
ЕД „Електроморава“ Смедерево:
Смедеревска јесен струји 30

Водич

31-32
Ко жели да чита увек ће књигу наћи 31
Мексико: земља најбогатијих и
најсиромашнијих 32

Стил живота

33-37
Стевин риљби гулаш и пијани шаран 33
Др Декси 34
Припремљеност детета за полазак у школу
Како одложити старење:
шта стварно знамо 36

Личности и догађаји

38-40
Музика је мој избор 38
Смедеревска бела једра 39

Култура

17-23
Резников у Смедереву 17
Духовно завештање храброг витеза 19
Гором језде кићени сватови 20
Ово је највећа драма 21
Дреш 23

Смедеревско читалиште

24-25
Библиографија др Леонтија Павловића 24

Економија

26-30
Јавно предузеће за стамбене услуге
и топлификацију: Поштовани корисници 26

Разнода

41-42

Живот на слепим колосецима

На сипску сипрајенишких џланова и жеља за које верујемо да ће нам улејшати рад и животи учинити бољим, високо се коџира џојџуно и безусловно уклањање џрује из ценџира џрада. Занимљиво, али џре џојџово 125 џодина, наши џреци су сличне наде џолајали уџраво у изџрадњу џе исџе џрује, џа су чак били сџремни да зарад џроширења железничке сџианице и луке џоруше и саму Тврђаву као неџоџредну. У међувремену, највише смо исџрајавали у сџремносџи да кућу изнова џрадимо на ледини.

Пише: Дејан Радовановић

Фото Д. Радовановић

Полетни XIX век, који је донео бројне новотирије и велика открића попут струје, телефона, аутомобила, фотографије, рендгенских зрака, на посебан начин су обележили управо возови, као замајац развоја и наговештај свеопштег убрзања и великих миграција. Железничка мрежа се тако муњевито ширила и повезивала и најудаљеније крајеве у један обједињени систем да обичан свет неспреман на такав темпо није могао да испрати све промене. Може нам из ове перспективе изгледати смешно прича о људима који су на пројекцији првог филма браће Лимијер „Улазак воза у станицу“ 1895. године, бежали у страху да их локомотива не прегази, али заборављамо да до тада нису још сасвим савладали ни страх од ових моћних машина, које попут каквих немани тутње и избацују облаке дима, а морали су да се суоче са још једним чудом – „покретним сликама“.



Традиција железничких авантура

Наравно, генерације Смедереваца, већ спођене са железницом, стоје храбро наомак Тврђаве, док тик испред њих промичу композиције од неколико десетина вагона. Нервозним погледом прате у даљини има ли краја овом низу, и таман када помисле да је све готово, воз уз шкрипу стаје. Скретничар, који је до тада вишио на задњем вагону искаче, пребацује скретницу и звизне, па читава композиција најпре лагано, а затим нешто брже, опет промиче испред њих само у супротном смеру. Искусни Смедеревци поносно носе међу својим успоменама разне железничке авантуре, које су постале уобичајени ритуали при одласку у Тврђаву, па углавном ћуте и не гунђају.

Посебну вредност имају авантуре пробијања железничког обруча на линији Кеј – Барјак кула, јер ту има десетак колосека, безброј вагона, дизалице маневришу изнад ваших глава, радници на истовару се нервирају, а ви се у паници тетурате преко оштрог камења и куглица кокса, док савладавате једну по једну композицију и срећни, ако се нисте баш много испрљали, победнички улазите у Тврђаву. Мада су високо ризичне, ове вештине се преносе с колена на колена, па врло често можете видети очеве како предано изводе обуку са децом, јер знају да ће им бити потребне када вратоломије на пруги почну да изводе као део групне тинејџерске терапије одрастања.

Пре првих озбиљнијих путовања возом на дужим релацијама, већ смо се сродили са железницом играјући се крај пруге. Бескрајно смо ходали по шинама, индијански ослушкивали долазак возова и попут диверзаната проверавали њихову снагу подметањем флаша, камења, новчића и друге гвожђурије. Временом смо се осмелили и на тајне вођње теретним вагонима на релацији Веласки – Силос – Тврђава – „Херој Срба“. Посебна обука извођена је на полигонима у Годоминском пољу или поред ложионице код Језаве, где су на слепим колосецима увек стајали стари, заборављени вагони, брда дрвених прагова и разне пратеће драгулије. На тим скровитим местима, осећали смо се као ликови из вестерна или акционих филмова у којима су возови главни јунаци. Градила се тако постепено љубав према возовима који људе остављају помешаних осећања, јер у себи упоредо носе вечити утисак новотирије, коју гледамо у чуду, али и снажне носталгије, коју карактеристични звуци клопарања, шиштања, пискања и мирис челика, помешан са машинским уљем, само појачавају.

Уместо Тврђаве - Железничка станица

У Србији се ова веза између возова и људи гради од средине XIX века, када се праве први планови за развој железничког саобраћаја у жељи да се надокнади технолошко заостајање земље и да се ухвати корак са тада веома бурним развојем железнице у читавом свету, која у јавну употребу улази 1825. године најпре у Великој Британији.

Смедерево је могло да добије пругу пре Београда, да су се остварили планови француских инжењера из 1865. године, по којима је због уштеде планирано скраћење трасе кроз Србију, тако да се гради од Смедерева до Алексинца, јер је деоница од Београда до Мале Крсне процењена као прескупа. Од ове идеје се одустало, те је убрзо након Берлинског конгреса почела изградња прве пруге и то на релацији Београд – Ниш – Ристовац, 1881. године, како би се кроз Моравску долину повезао запад и север Европе са Истанбулом. Упоредо са овим радовима Смедерево је ипак добило железничку везу најпре као помоћна пруга, важна за изградњу магистралног правца ка Нишу, а 10. новембра 1886. године, поред теретног отпочео је и путнички саобраћај ка Малој Крсној и Великој Плани.

Нажалост, железничка станица је ложирана уз саму Тврђаву, тако да је за потребе маневрисања и изградње ложионице затрпан ров, који је повезивао воде Дунава и Језаве, порушени су осмоугаона топовска кула испред главног улаза и делимично спољашњи бедеми према вароши и Језави. У два наврата постојале су и озбиљне идеје о рушењу читаве Тврђаве, о чему је 2. августа 1911. објављен критички чланак на насловној страни Политике,

што је можда и одвратило орне рушитеље. За време Првог светског рата, окупационе власти су 1916. године довршиле започето рушење спољних бедема и пробиле део главног бедема код Дубровачке капије, да би унутар Тврђаве направиле још један помоћни колосек.

Ми градимо пругу, пруга гради нас

Постепено је уже градско језгро премрежено колосецима, који су углавном били у функцији великог обима теретног саобраћаја, везаног за САРТИД. Постојао је чак и један колосек који је водио до подрума Виноградарске задруге у Карађорђевој улици, који се делимично и данас види уливен у асфалт. После Другог светског рата, када смо „ми градили пругу, а пруга је градила нас“, изграђена је Нова железара, па је осим у време најоштријих санкција деведесетих, центар града још више био закрчен вагонима, коком, рудом, лимовима, слабовима, цистернама.

За путнички саобраћај, одувек смо били слепи колосек, мада то нисмо примећивали. Мени су очи отворила прва самостална путовања, тада углавном возом, по некадашњој Југославији. Постепено сам откривао значај малих места, попут Лапова, Винковаца, Пазове, Книна, Пожеге у којима су и данас важна железничка чворишта. Схватио сам да нико неће успаничено скочити утрнуо и изгужван када на белој табли прочита црним словима исписано Смедерево, јер зна да је ту крај. Нема куда даље, нема преседања за које се није на време пробудио, није пролазна станица коју је „прошишао“.

Нама безбрижним клинцима, на дугим ноћним путовањима на море, биле су неописиво смешне, мада крајње озбиљне, ситуације када поред нас скачу унезверене чикице и излећу у мрак са коферима у сред неке недођије. Охрабрени у групи, некада смо и сами правили досетке, које смо касније бескрајно препричавали. Остајала су нам тако у сећању имена места у којима никада нећемо боравити: Вогањ, Пивка, Биоче, Пазин, Жепче... Међу њима почасно место заузимају Винковци, јер је било довољно да га само једном узвикнемо, а да пре времена из неколико купеа истрче збуњени путници.

Путовали смо тада из Београда за Бар, Плоче, Сплит, Пулу, Копар, Суботицу, Ђевђелију, другим разредом (К-15) са осам или у бољој варијанти шест места. Безброј пута смо ишчитавали латинична упозорења: „U slučaju opasnosti povući ručku“, „Ne upotrebljavaj toalet dok je voz u stanici“, „Ne naginji se kroz prozor“, па затим исто то на немачком, француском и италијанском – „Nicht hinauslehnen“, „Ne pas se pencher au dehors“, „No pericoloso e sporgersi“... Борили се да заузмемо места крај прозора са малим стоцићем на склапање, добрим погледом и контролом отварања прозора.

Шинобусом у XXI век

Из Смедерева се углавном у то време путовало шинобусима, који су деловали помало комично, као играчке, обојене бронзиром за чункове, а посебна атракција у њима била су седишта од браон скаја са помичним наслонима, захваљујући којима сте могли једноставним преклапањем да бирате правац у коме седите. Главно одредиште је био Пожаревац, где смо у парку код пијаце, испробавали и куповали шверцоване бофл фармерице марки Доринго, УС топ, Карера, Касучи. Били смо још млади да би се сами упутили у Трст, док за Рифле, Ли, Левис, које су се набављале у београдским Комисионима, углавном нисмо имали пара.

Наравно, за Београд се путовало аутобусом, као и данас, јер је пут возом трајао бесмислено дуго, са преседањем у Малој Крсни. Међутим, нестварне 1993. године, пружио ми се повољна прилика да испробам и ову могућност. Аутобуси су ревносно пратили вртоглави пад вредности динара, а нисам имао ни довољно чекова за карту, па сам помислио да је право време да се из Београда за Смедерево вратим возом преко Топчидера, Раковице, Врчина, Малог Пожаревца, Живковца и Мале Крсне. Због неописиве гужве кондуктери су једино бринули да се на свакој станици путници, који су висили на улазу, некако договоре ко ће сачекати следећи воз, како би могли да затворе врата, тако да сам имао бесплатан превоз, као и осталих пар стотина путника. Током неколико сати путовања имали смо и непланирани концерт трубач-



ког оркестра, који је ишао на тезгу у околини Пожаревца. Ова врста превоза на релацији Смедерево – Београд и поред извесних погодности није заживела.

После тужних деведесетих дошли смо у ситуацију да насупрот развијеног света, који гради футуристичке возове великих брзина, њима иде тунелом испод Ламанша или преко Хималаја до Тибета, наша стварност одговара средини XIX века, када смо правили планове како да ухватимо прикључак са светом. Дакле, опет смо на новом почетку, спремни да кренемо од нуле.

Мада у нашим животима имају све маргиналнију практичну улогу, возови су остали веома присутни на нивоу емоција, али и у филму, музици и литератури, као редован пратилац вишезначне симболике. Путнички железнички саобраћај је и у свету све мање заступљен. Да би надокнадили тај недостатак у различитим деловима света у понуди су луксузни туристички возови, који пружају веома скупе, али тражене услуге. У Србији су редовне туре воза „Романтика“ веома популарне, као и ускотрачна Шарганска осмица, док је „Плави воз“ још увек неискоришћен.

Била би велика штета, да у нашој неодмерености једноставно подигнемо све шине и претопимо их у старо гвозђе, а Смедерево не сачува један колосек за путничке возове, чувајући 125 година традиције и бројне могућности које железница и данас пружа.

Фот. А. Радовановић



Лоз

Пише: Хаџи Зоран Вукашиновић

Несносна је врућина. Пробудио сам се и нисам могао поново заспати. Изашао сам у башту и сео на клупицу међу високим шемширима уз ограду према Кнеза Михаила улици. Већ је обзор-је. Гледам у цвет који се зове Христов венац како се полако отвара. Баба Симкин петао скочи на тарабу, дваред залупа крилима, онако мушки, силно, те умилно кукуркну. Први се од свих комшијских петлова огласио.

Мој деда Момчило, иначе пекар у пензији, раноранилац, већ је за собом затворио капију и упутио се преко пута да помогне деда Ћири пекару. Мој деда је мајстор за бурек и разноврзне пите. Деда Момчило и деда Ћира седе на клупици испред пекаре, не улази им се у врелу пекару. Нешто ћуфоре, онако, тихо да не пробуде комши-лук. Вероватно се договарају о данашњем послу. Изнад пекаре је стан у коме живи деда Павле Рус који је управо изашао на прозор.

– Помаже Бог момци, јесте ли уранили благо мени.

– Бог ти помогао Павле, идемо ми на посао а када испечемо бурек донећемо једну тепсију код Луке шустера да се нас четворица почастимо.

Деда Павле кресну шибицу и запали прву јутарњу цигару и по обичају поче да кашље.

– Ну, Павленко, иди у авлију да кашљеш, пробудићеш цео комшиluk а и нашу децу. – Огласи се баба Светлана Фјодоровна.

Иначе, деда Павле Рус је родом из далеког Узбекистана. У Петровграду је био царски официр где се оженио са Светланом Фјодоровном, учитељицом клавира. После руске револуције су, са многим белогардејцима, дошли у Србију са ћерчицом Настасјом у наручју. Она је одрасла, школовала се и била вредна у новој средини. Сада је учитељица клавира у музичкој школи, има ћерку Светлану која носи бакино име а сви је зову Цица, а ми деца Цица-машница.

Цица и ја смо јако привржени једно другом. Личимо, као да смо од једног оца; она има коврцаву косу као и ја. Помаже ми око солфеђа. Деда Павле ми је поклатио његову цуг позавну – *тромбон* – јер тек сада у деветој години сам дорастао и успевам да протегнем руку до шесте позиције на цугу тромбона.

Још сам на клупици. Христов венац се давно отворио те су га обрлатиле пчеле. Право испред мене је тараба која дели деда Лукину и нашу авлију. Три табле од тарабе у дужини од десетак метара давно су скинуте тако да се слободно крећемо једни код других. Деда Лука је шустер у пензији и помало ради за комшиluk оправку обуће у летњој кући испред које је виња-

га са великим столом. Ту се деде састају на јутарњој кафици, уз по који чокањ ракије. Често деда Ћира или деда Момчило испеку нешто за мезе. Поподне се наставља турнир у доминама. Деда Лука има унука Рајка који је већ момчић, он и Цицина сестра Маша су завршили осми разред. Маша ће у гимназију а Рајко на занат код деда Аркадија касапина. Бата Рајко и ја смо слични, уопште не волимо школу. Сваки дан бисмо ишли на пецање. Имамо и заједнички голубарник и волимо голубове.

Тако сви смо ми као једна породица.

Одједном, отвара се капија и улази деда Мома са тепсијом букека који је набу-брео као крофна. Бурек са месом, како само лепо мирише. Испред вињаге их чека деда Лука коме баба Душанка нешто ца-цологи што није помузао козу док је она била на пијаци. Он не обраћа пажњу на њу и до-звива деда Павла. Овај долази са плљоском ракије и чокањчићима, што би он рекао *фићоцима* међу прстима. Цица свако јутро нешто пребира по диркама клавира, онако, за своју душу. Препознајем, она свира своју омиљену тему из Вердијевог Набукодо-носора – *Хор Јевреја*. Таман сам се препустио тим умилним тоновима, кад ти дрекну мој деда Момчило оним својим тенором.

– Зоооррааанеене!

Трнем се, и већ следећег тренутка сам под деда Лукином вињагом. Деда Мома спаковао домине у банкет, а једна му је у руци и њоме нервозно чука у сто ишчекујући почетак партије домина.

– Благо деди, данаскице је понедеоник, треба да нам купиш лоз.

Деде сваког понедељка ортачки купе лоз. Дају они мени банку – *десет динара* – и два сифона, када кренем да купим лоз да свратим код деда Гуте тровача – *содације* – да купим ладну сода-воду.

– Ево ти две кифле, једну да даш на оно Павлово чупето Цицу љубим јој баба Светланку, и ево ти еден динар од деда Киру да се почаститиш.

– Иди, љуби те деда Мома, одма у башту да закопаш тај динар што ти отоич да-де деда кир Ћира чокалија. Има ту да израсте дрво са парама од тог ћиримиџијског динара.

Изађем на улицу и самоуверено почнем да звиждим почетни двотакт *Хора је-вреја* кога је Цица малочас свирала. После силазног мотива у првом такту са стрепњом дижем тон октавним преломом и силазим у мирније тонове другог такта. Излеће Цица на прозор са четкицом за зубе у устима запрепашћено ме гледа не верујући да сам успео да та два такта тачно одзвиздим. Даје ми знак рукама мумлајући при-том да се попнем код ње, кући. Кад нам је баба Светлана Фјодоровна намазала кај-маком оне две кир Ћирине кифле, Цица рече:

– Хоћеш да ти правим друштво, па да заједно изаберемо лоз. Ево мене, само да ставим машиницу.

По турској калдрми Кнез Михаило-ве улице кламбарају болничке таљиге ко-је вуче магарац Пурко махнито поцупкују-ћи и бранећи се репом од мува и пападаћа. Испред, са повоцем у руци, магаре води Миле Ћоса, болнички набављач који стал-но нешто мрмља онако сам за себе. Овај крај где сви живимо у слози као једна фа-милија зове се Копчарска мала и удаљени смо од центра Смедерева, то јест од Са-борног храма светог Георгија читавих три-ста метара.

Тако, таман ми да скренемо према Ћи-рићевој кафани, кад отуд се са пецања враћају Бане Дзиндза и Пера Ћопа, заде-вају нас:

– Момак и девојка, печена кокошка!

Цица се смејуљи, а ја постиђен погнух главу и процедих кроз зубе:

– Видећемо се ми већ, тешко вама!

У тај мах, из бакалнице деда Пере Ка-рамеле излете Чернко, црни мачор деда Григорија Руса и баба Симке, и пређе нам пут. Лепо нам поче овај дан.

СТИГОСМО ДО ЋИРИЋЕВЕ КАФАНЕ. Ис-пред, за столом на коме је карирани чар-шав и два намештаја од Смедеревке, седе деда Царић, чувени смедеревски прода-вац лозова, и деда Жика Шинтар.

– Љубим руке, ми смо дошли да купи-мо лоз.

Отвори деда Царић књигу са лозовима. Одмах спазим један који почиње бројем 13 и завршава се бројем 13.

– Овај ћу, а да ли имате и удице?

Купим и лоз и једну већу и једну мању удицу. Деда Царићу лакну кад се куртали-сао овог лоза кога нико неће јер има број 13 – два пута. Посебно платим лоз, посеб-но удице, и добијем пола динара кусура ко-ји одмах проследим Цици уз напомену да је то од деда Ћире пекара, нашта сви пр-снунуе у смех.

– Охо, хо, хо! Кад је кир Кирило – *Ћи-ра пекар* – одрешио кесу, или ће да пад-не град или ће да вам цркне куја Гара! – на-шали се деда Жика и рече да поздравимо деде.

Дођемо под вињагу. Одмах испоручим деда Моми два сифона соде, а деда Лука узе лоз и одмах га залепи ћиришем – *леп-ком за обућу* – на врата од летње кујне.

– Нека га ту залепљен, иначе никада ништа не добијемо.

Седимо на клупици у мојој башти Цица и ја. Уживамо частећи се марципаном којег смо купили у Русадиновој посластичарни-ци. Деде се нешто препиру, вероватно око партије домина, кад ти ненадно дрекну мој деда Момчило:

– Зоооррааанеене, што си купио лоз на број 13?

– Па, зато што ми је црни мачор баба Симкин и деда Григоријев прешао пут када смо ишли да купимо лоз.

– Ма, даћу ја теби црну мачку, само да скинем каиш.

Од узбуђене Цице нисам могао доћи до речи. Све је на брзину испричала, и на крају додала:

– Довде нас је довезао фијакер, а коњи су нас, бранећи се од мува и пападаћа, неколико пута млатнули репом по лицу, онај зеленко се избалегао у ходу, а онај бели лепотан прднуо на нас!

– Ајме мени, што ти брзо ћакулаш, ко да си са Корчуле! Него, где су та врата.

Сви су заћутали са респектом загледајући у тетку Матију.

– Ајме мени, шта сте ви направили толку каламбуру ни око чега. Ти, мала, иди ми позови другарицу Олгу, кажи да је зове другарица Матија.

За тили час се у вратима појави другарица Олга, висока, стасита, прелепа жена са проседом косом завијеном у пунђу. На себи има мушку белу кошуљу, бордо машну, теget сако са ордењем и сукњу, а на ногама мушке ципеле. Поздравиле су се онако, партизански, руковале и загриле. Другарица Олга је засузила. Одмах је прешла на ствар.

– Нека одмах дођу новинар и фоторепортер Борбе. Направите записник и приложите фотографију лоза. На основу овереног записника и налога за благајну дајте им половину новца и чек на износ друге половине коју ће подићи у Смедереву. Добитници чим добију новац и чек нека носе врата и хватају превоз за кући.

Другарица Олга приђе нама деци, Цици, Воји, Бати и мени, извуче нотес из уну-

трашњег џепа и из њега извади четири значке које нам је уденула у ревере, и рече:

– Лијепо моји, изаберите по један лоз на рачун куће. Поздрављам вас са жељом да budete добри пионири.

Фијакери језде узбрдо Булеваром револуције према Цветковој пијаци, да ухватимо аутобус у пет сати за Смедерево. Ја сам у другом фијакеру са деда Ћиром, деда Момом и вратима са лозом, опет седим поред кочијаша. Цица је са деда Павлом и деда Луком у првом фијакеру који управо стаје. Излазе деда Павле и Цица.

– Продужите ви према Цветковој пијаци, Цица и ја идемо на часак да пошаљемо депешу у Смедерево, па ћемо да вас стигнемо.

Стигли смо код Цветкове пијаци. Стигао је и аутобус па смо врата прислонили на њега чекајући деда Павла. Он се очас, као неки акробата, оним аутобуским мердевинама испентрачио на кров аутобуса, а Панта шофер, висок човек, додаје му врата са лозом:

– Ево вам, господине Павле, ова вренија – **конопац**. Вежите добро врата да вам не побегну успут.

Цица неће да седи до мене, каже да смрдим на коња а и чула ме је како псујем са кочијашем. Аутобус се гега по лошем путу. Код Болеч кафане падне предлог да аутобус стане а путници буду чашћени од добитника. Да се мало освеже јер је врућина несносна.

– Не знамо ми ништа, дали смо паре брату кир Кирилу на чување.

– Ау, то ти је горе него да си паре метнуо у државни трезор.

– Аман брате Ћиро, дреши кесу, ће да скапамо од жеђи, довикују путници.

– Скапајте од жеђ кад нисте понели чутуру са воду. Еве ви бела Болеч чесма па си пијте воду колко ви душата иска.

– Ајде да га ухватимо за ноге па да га истресемо да му поиспадају све паре, добади неко.

– Добро, де, немојте одма да претите са ћутег, ке да дрешим кесу код Иву Маџара на Орешац, он ти је по најјефтин од све кафане до Смедерево. Имате право да си попијете едну ранцаду или едан клакер, или чашу са ладна вода и рахатлук, кафу и остало немојте да искате јер су по скупи. Можемо да свратимо и код Банзу у кафану на превоз код Југова и он је по најјефтин.

Тако уз све перипетије стигосмо у Смедерево.

Мајстор Панта истоварио путнике код Цркве а нас са вратима довезао у Копчарску малу. Под вињагу су додали још један сто. Окупио се најужи комшилук. Довели су Жоту виолинисту, Лулета хармоникаша и Драгу славуја, гитаристу који још лепше пева него што свира. Одавно је пао мрак. Деда Мома је већ отпевао **Зрачак вири кроз границе** и почиње **Све док је твога благог ока**. Цица и ја седимо на клупици.

– Зоко јест да смрдиш на оне фијакерске коње, али си ипак мудар и знаш да чуваш паре боље од мене. Ево ти мој лоз, па ако добијемо....

VILA JUGOVOS
Beogradski put bb
026/647-271 fax:026/671-275

Kutak za uživanje...

Правитељствујушћи совјет сербски

за времена Кара-Ђорђевића
или
Отимање ондашњијех
великаша око власти

Кад један од прве руске госпде за-
пита српске посланике (прота Мати-
ју Ненадовића, Јована Протића и Пе-
тра Чардаклију) у Петербургу, на свршетку
године 1804, ко им је старјешина у Срби-
ји, прото Ненадовић одговори да немају
никаквога једног старјешине, него да на-
хије имају своје старјешине које се између
себе договарају и савјетују. На то им рек-
не онај руски господин да ваља да поста-
ве „совјет“ састављен од људи из свију на-
хија, који ће народом и земљом управљати
и заповиједати свијем старјешинама. Ово
проту Ненадовићу и Јовану Протићу буде
врло по вољи, јер су знали да Јаков Нена-
довић, протов стриц, и Миленко Стојковић,
који је Јована Протића одредио на овај пут,
никако не би ради да им Кара-Ђорђеје за-
повједа.

Када се ови посланици српски године
1805. врате у Србију, прото Ненадовић и
Божо Грујовић, којега су посланици из Ру-
сије довели са собом, навале једнако око
Јакова да се постави Совјет, које и Јако-
ву буде по вољи. И тако оне исте године
пошто освоје Карановац и Ужичани им се
предаду и плате уцјену, Јаков позва Кара-
Ђорђеја да дође о Великој госпођи у мана-
стир Боговађу да се о том разговоре и до-
говоре. Но Кара-Ђорђеје не хтједне отићи
у Боговађу, него он дозове Јакова у нахи-
ју Бијоградску у село Борак, и ондје се са-
зову и остале знатније поглавице, те уреде
да свака нахија изабере по једнога поште-
на и паметна човјека, па ти сви људи да се
састану на једно мјесто, да суде и пресуђу-
ју све веће распре и тужбе земаљске, и ето
тако постане у Србији Совјет, који се упо-
четку највише звао Синод или Скупштина;
а на печату (на коме су били грбови Србије
– под круном крст и четири оцила – и Три-
валије – од круном свињска глава са стри-
јелом забоденом у чело – који су на сри-
једи свезани један за други и између њих
расте крин; одозго огријало сунце и луче
своје спустило до круне, а доље испод гр-
бова „1804“) био је натпис: „правитељству-
јушћи совјет сербски“. Совјет се овај најпри-
је намјести у манастиру Вољевчи, у нахији
рудничкој, но будући да ондје у пустињи
нити су имали совјетници шта јести, нити
је ко долазио да се суди, зато се премјесте
у манастир Боговађу, а онда послје неко-
га времена у Смедерево. Први су совјетни-
ци постали она тројица што су били у Руси-
ји, то јест: прото Ненадовић, који је био као
и председник, од нахије ваљевске, и Јован
Протић, од нахије пожаревачке, и Божо



Грујовић, као секретар или писар; а послѣ-
је је дошао Вукоман из нахије јагодинске,
Аврам Лукић из нахије пожешке, Младен
Миловановић из нахије крагујевачке, Јанко
Ђурђевић из нахије смедеревске, и Милија
Здравковић из нахије ћупријске.

Српске поглавице пристану и поста-
ве Совјет, али управо нијесу знале шта ће
то да буде; него су Јаков и Катић, и дру-
ги гдјекоји већи, мислили да Совјетом ма-
ло зауздају власт Кара-Ђорђејеву, а Кара-
Ђорђеје мислио је да њиме плаши Јакова
и Катића, и друге који би му се противи-
ли; а сви су мислили да ће Совјет само ко-
јекаве ситнице судити, па и то онако како
они хоће, а остало све да они сами уређују
и заповиједају по својој вољи; Божо пак и
прото Ненадовић мислили су да Совјет бу-
де највећа власт у земљи, и да свима по-
главицама заповиједа у свачему, као што
свједочи и натпис на печату: „Правитељ-
ствујушћи совјет“, јер правитељствовати
на руском језику значи: „имати правитељ-
ствену или верховну власт“.

Тако је Совјет у Вољевчи и у Боговађи
за она неколико мјесеца само судио, ако
му је ко на суд дошао; али сада намјестив-
ши се у Смедерево и уредивши своју кан-
целарију, стане се мијешати и у земаљске
уредбе и старати се мало-помало да власт
себи присвоји. Тога ради Божо и прото Не-
надовић и биоградски владика Леонтије
(који је у почетку године 1805. изишавши
из Биограда остао међу Србима, и у Сме-
дереву се помијешао међу совјетнике) на-
говоре којекако Кара-Ђорђеја и остале по-

главице да се сад опет у Смедерево сазове
скупштина, да се Совјет потврди и призна
за највешу власт у земљи. Кад се та скуп-
штина састане и у совјетној канцелари-
ји каже се управо шта се хоће, онда Кара-
Ђорђеје, видећи да му се гледа власт из
руку да узме, изиђе напоље, па са својим
момцима, којијех је било више него у сви-
ју осталијех поглавица, опколи ону кућицу
гдје је Совјет био, и промолвиши кроз про-
зор пушке у канцеларију, повиче: „Напоље,
курве, по души вас...! Ласно је у врућој со-
би уређивати и заповиједати; него да вас
видим сјутра у пољу кад Турци ударе.“ Ка-
тић, истина, проговори: „Бог с тобом, Ђор-
ђеје, шта је теби? Нијеси ти полудио; хо-
ди унутра.“ Јаков, ваљда бојећи се да од
своје нахије тако далеко ићи и с Кара-Ђор-
ђејем се у граду затјецати, није ту био ни
дошао, а совјетници и друге мање и стра-
шивије поглавице оборе очи преда се; и та-
ко се овај разговор прекине: Кара-Ђорђеје
и све остале поглавице остану као и дотле,
а Совјет и непотврђен за највешу власт ста-
не се све више и више мијешати у различне
уредбе земаљске. (...)

Пошто Срби узму и очисте Биоград од
Турака године 1807, премјести се Совјет из
Смедерева у Биоград. За прошло вријеме
у Смедерево, у њему се мијењало доста
којешта. Прота Ненадовића још 1806. го-
дине позове Јаков к себи да му поможе во-
јевати, а мјесто њега пошље у Совјет Веса
из Љубинића. Младен је такођер понајви-
ше бивао по војсци. Још испочетка, а осо-
бито послје прота, много се трудио и на



силу наметао митрополит Леонтије да он буде председник у Совјету, но Срби га никако нису хтели примити, једно што је био Грк, а друго: што их је, као турски човек, од почетка буне једнако савјетовао и наговарао да се Турцима предаду и да се умире, а особито их је одвраћао од Руса, да се с њима не мијешају, јер ће их преварити и оставити као Морију, те ће их Турци онако исто исјећи и поробити. За ово је вријеме Божо био једини стуб Српскога совјета: он је био и председник, и секретар, и

писар и све. Из Њемачке била су дошла три учена Србина: Јован Савић (или, као што се у Србији звао, Иван Југовић), који је прије био професор у Карловцима, и Стефан Живковић, ђак из Беча, и Јеремија Гагић, трговац из Земунa; но они ништа друго нијесу могли бити до писари, па и то: Југовић се разболи и отиде опет у Њемачку да се лијечи, а Живковића опреми Божо у рудничку планину на мајдан, гдје се била почела копати руда сребрна, а Гагић је највише којекуда слат: а Божо све сам. Сад дакле (године 1807), како се Биоград освоји и Совјет се из Смедерева пренесе у њега, такођер заповједи се те и оне нахије пошљу своје совјетнике које дојако још нијесу биле послале, као нпр. нахија шабачка, ужичка, сокоска и зворничка (Јадар и Рађевина). Ту је било у Совјету српскоме дванаест совјетника: 1) Младен Миловановић из нахије крагујевачке; 2) Аврам Лукић од нахије пожешке и рудничке; 3) Јован Протић од нахије пожаревачке; 4) Павле Поповић од нахије биоградске и грочанске; 5) Велислав Станојловић од нахије јагодинске; 6) Јанко Ђурђевић од нахије смедеревске; 7) Милија Здравковић од Ресаве (нахије ћупријске); 8) Милисав Илић од нахије ваљевске; 9) Илија Марковић од нахије шабачке; 10) Василије од нахије ужичке; 11) Милутин од нахије сокоске; 12) Јевто Савић од нахије зворничке. Чардаклија се такођер на-

метао да буде совјетник, но будући да није имао нахије, није могао ни бити.(...)

У Смедереву се, особито испочетка, у једној соби и спавало и судило и писало, али је у Биограду Совјет имао за себе велику кућу, и у првоме кату у највешој соби скупљали су се совјетници и секретари ради вијећања и пресуђивања, а у мањим собама су писали писари; пред вратима свагда је стајао један момак с пиштољима и с ножем за појасом, који се звао каваз, те је јављао кад би ко дошао и био рад унутра ући, и ако би онај који хоће унутра имао уза се оружје, казао би му да га иза паса извади и остави пред вратима (ово су и саме војводе морале чинити).

Совјет је још из Смедерева разаслао по нахијама кратке уредбе како ваља судити, а у Биограду, на свршетку године 1807, одреди и по нахијама распише да се у свакој нахији постави прави суд од три судије (предсједника и два члана) и једног писара; судије ове изабрао је народ (звало се да је изабрао народ, али су управо избирале старјешине), као и совјетнике, а писара ако нијесу имали, Совјет је био дужан наћи га и послати им; предсједнику је одређено било на годину 400 гроша, а члановима и секретару по 300. Овоме суду могао је сваки човек тужити и војводу, и он је морао доћи на суд да се одговара. Ко овим нахијским судом није био довољан, могао се тужити Совјету.

Inter-Mehanika d.o.o.
Smederevo

Salinačka bb, Industrijska zona
tel: +381 (0)26 231-697, 223-519
tel/fax: +381 (0)26 229-665, 613-002

ISO 9001:2008; ISO 14001:2004
OHSAS 18001:2007

Proizvodni program

Železnički	Rudarsko-metalurški	Opšte namene
Teretni vagoni održavanje, rekonstrukcija modifikacija	Vibraciona sita	Kotlovi na čvrsto gorivo
Kočiona oprema izrada i remont	Izmenjivači toplote	Kotlovi na biomasu
Zaporna armatura sa ventilima za vagon-cisterne izrada i remont	Transportna kolica	Plovni objekti čamci, brodići, splavovi, pontoni
Remont motora i kompresora	Kompenzatori	Rezervoari
Izrada delova	Gorionici	Oprema za sportske terene
Intervencije na vagonima na terenu	Transportni sistemi	Oprema za dečja igrališta
	Razne konstrukcije i delovi	
	Montaža na terenu	

www.inter-mehanika.com
inter@inter-mehanika.com

Др Милутин Никетић

савестан лекар и пријатељ

СИРОТИХ

Ми Александар I ђо милости Божјој и вољи народној Краљ Срба, Хрватиа и Словенаца На ђредлој Нашеј Минисџарсџива Просвеџе, у доџовору са Државним Савеџиом а на основу чл. 3. закона о Задужбинама одобравамо, да се оснује задужбина ђод именом: „Фонд Др. Милуџина Никетиџа, лекара оџиџине Смедеревске и саниџиџејској ђуковника“, за хумано просвеџине циџеве, којим ће уџрављаџи одбор, одреџен овим ђисмом. Наш Минисџар Просвеџе нека изврџи овај указ.

Др Милутин Никетић рођен 14. октобра, 1877. г. у Неготину од оца Петра и мајке Живке учитеља. Испит зрелости положио у I београдској гимназији 1895. год. Медицински факултет свршио на бечком универзитету 1900. г. као питомац Министарства Војног. 20. II 1901. г. произведен у чин санитетског поручника; 15. X 1915. год. у чин пуковника; пензионисан 18. јула, 1917. год. Као санит. капетан био 1 1/2 годину код Микулића у Дрезди. По разрешењу од војне дужности отишао 1921. г. за општинског лекара у Смедерево. Умро 4. октобра 1924. године у 11 1/2 час. ноћу.

Ова оскудна биографија уводи нас о причу о доктору Милутину Никетићу којом се завршава књига о тестаментима добротвора смедеревских. Штуро и, рекло би се, непримерено једног добротвора који је, ето, после само три године живота у Смедереву своју течевину даривао на добро граду у коме је живот окончао. На срећу, лепша је прича у допису Господину Министру народног здравља у којој је записано:

Др. Никетић умро је прошле године и оставио је у Смедереву веома лепе успомене као савестан лекар и као добар друг и као пријатељ сиротих. Одбор општине Смедеревске ценећи његов хуманизам назвао је његовим именом улицу у којој је становао, а подписани да би са своје стране очували трајан спомен његову имену и раду поменути фонд заснивају Никетићеву Задужбину.

Задатак би овог фонда био следећи:

1. Да материјалним подпомагањем побољша хигијенске услове живота сиромашних, а здрављем ороноулих ђака Смедеревских школа.

2. Да поклањањем корисних књига из области хигијене и морала популарише науку и тиме, преко ученика поменутих школа, доприноси народном просвећивању.

3. Да материјално помаже школовање сиромашних а примерних ђака Смедеревских Школа.

При оснивању, Фонд се састојао од докторових обвезница државне ренте за ратну штету. Од њихових приноса, али и прилога који су накнадно примани, финансирано је остваривање постављених циљева, а о томе је бринуо одбор у коме су били директор Смедеревске Гимназије, управитељ Смедеревских Основних школа, Окружни Протојереј, два одборника, које општински одбор из своје средине изабере и два лица, које бирају напред поменути чланови фондовског Одбора.

Предлагачи су предвидели и да код ђака, којима је потребна помоћ ради побољшања хигијенских услова за живот, избор ће вршити односне школске управе по саслушању школског ле-



ДР. МИЛУТИН НИКЕТИЋ
Добротвор Општине Смедеревске
рођ. 1877. † 1924. год.

кара. Очигледно, пре скоро једног века они који су водили државу чинили су то верујући да брига за здравље никада не може бити скупља и вреднија од живота и самог здравља, ма колико се у њега улагало. Потврдили су то својим потписима састављачи овог дописа: Живота Л. Јекић, учитељ, В. Митрашиновић, М. Ковачић, Јован В. Живановић, инд. Дим. Нешић, Ст. Павловић, Љуб. Видаковић, проф. у пенз., Др. Н. Смодлака, Драг. Л. Станојевић и К. Митровић.

Текст преузет из књиге ТЕСТАМЕНТИ ДОБРОТВОРА ОПШТИНЕ ГРАДА СМЕДЕРЕВА, (објавила ју је 1927. године Штампарија А. Трајков – Смедерево, а осам деценија касније њено фототипско издање Историјски архив у Смедереву), а за Магазин га је приредио Ј. Тишма. Његовим објављивањем окончавамо причу о смедеревским добротворима, с надом да ће когод од оних који се виђенијим или само Смедеревцима сматрају следити ове добре примере, јер за доброту је вазда и време и потреба.

Историјска читанка

Старо гробље је својеврсна историјска читанка Смедерева. Да је ипак, сведоче приче које у Смедеревском Маџазину објављујемо, јер, судећи по људима којима је последње коначишће, Старо гробље је одавно заврдело да историјски споменик нашег града. И културни, који ће лепо сведочити о нама.

Пише: Александра Бојановић

Отац српског задругарства

Наш некадашњи суграђанин Михаило Аврамовић за живота је стекао велико поштовање, и углед толики да је заслужио да се једна улица у Београду на Дедињу зове његовим именом. Био је економиста, професор универзитета, писац многобројних истраживања, а своју, како се касније показало, најбољу идеју – земљорадничку задругу основао је прво у свом родном граду.

Михаило Аврамовић је рођен 1864. године у Дубони, у једној од старијих породица из ових крајева. Основну школу, шест разреда Гимназије и Трговачку школу завршио је у Смедереву. Како је од ране младости знао да је образовање и знање моћ, после дипломе у Високој школи и Трговачкој академији у Београду, усавршавао се у Паризу, Немачкој и Италији. О величини његовог образовања говори и податак да је говорио француски, немачки, енглески, италијански, бугарски и руски језик.

Идеја о организовању сељака у задруге вероватно се родила на неком од стручних усавршавања у иностранству. По повратку у земљу Михаило се посветио изучавању села и организовању сељака. Да је реч о ученом и веома образованом човеку говори податак да се Михаило посветио научном проучавању задругарства и већ тада почео да пише своје радове о побољшању ситуације на српском селу. Истицао је да се помоћу удруживања сељака у задруге могу сачувати њихови интереси који би појединачно били угрожени од стране крупних капиталиста. Такође, према његовом мишљењу овај облик организовања имао је предност и када је у питању био социјални мир – задовољни продавци и купци значе мирно друштво.

Аврамовић је имао жељу да своје идеје о замљорадничкој задрузи спроведе у дело у својој родној Дубони. Наишао је на велико разумевање и подршку својих суграђана, најпре **Лазара Савића-Геце**, кмета и народног посланика из Вранова који је имао великог угледа и утицаја у народу. Управо у његовој кући је половином марта 1894. године у присуству виђенијих сељака тог времена одржана оснивачка скупштина. Тако је 28. марта 1894. године Смедерево било први град на Балканском полуострву који је добило Земљорадничку задругу у селу Вранову. Михаило Аврамовић написао је Уговор о оснивању и раду. У њему се наводи да је задруга дужна да „набави својим члановима потребан новац за пољопривредне радове, да утиче на свест о штедњи и да на тај начин утиче на поправку њиховог материјалног стања“. Поред економског значаја за развој села, Мило је истицао и васпитну улогу задруга јер су у њиховом раду несебичну помоћ пружали учитељи и свештеници.

Своју идеју Аврамовић је дорађивао и ширио целог живота. Управо је он био аутор првог Закона о земљорадничким задругама и оснивач Савеза земљорадничких задруга у Београду. Својим радом постао је познат широм Европе. Српски савез задруга чији је он био родоначелник био је један од 12 оснивача Међународног задружног савеза у Лондону. Наш суграђанин Михаило био је члан руководства ове институције до краја свог живота.

Опробао се и као политичар. Био је један од оснивача политичке организације Савеза земљорадника 1919. године. У период од 1928. оријентисао се на проучавање проблема градског станов-



ништва. Био је професор задругарства на Пољопривредном факултету. Његови многобројни радови и данас се проучавају на факултетима широм Европе.

Професор Михаило Аврамовић умро је 16. априла 1945. године. Сахрањен је у Београду. Ипак, гробница његове породице у којој почивају његов отац и мајка и на којој је за живота уписао и своје име мислећи да му ту буде вечни конач налази се на Старом гробљу Смедерева. На споменику и даље стоји његово име и година рођења.

Бранкове циглане

Старо гробље последњи је дом за многе смедеревце чијих потомака више нема у нашем граду. О њиховом постојању на овим просторима, угледу и части који су некад уживали остале су да сведоче само надгробне плоче са уписаним већ избледелим именима и пожелитим сликама. То је била судбина и породичне гробнице у којој почивају Јефремовићи.

Бранко Ж. Јефремовић, како сведочи надгробна плоча, рођен је 1844. а умро 1911. године. Учествовао је у балканским ратовима и био је одликован Таковским крстом. У Смедереву је био познат као имућан привредник и индустријалац, а његова породица била је једна од виђенијих у граду. Био је власник циглана које су у то време постојале и које су у Смедереву биле познате као „Бранкове циглане“. Као веома имућан човек био је добротвор Коларчеве задужбине.

Бранко Јефремовић је био снажљив човек са dobrим њухом за посао. Управо је он био један од људи који су прихватили идеју Михаила Аврамовића о удруживању у земљорадничке задруге и као такав био је са њим један од оснивача прве такве задруге на Балканском полуострву у селу Вранову 1894. године. Касније, тачније 20. маја 1909. Јефремовић је био и један од оснивача прве смедеревске виноградарске задруге.

Бранко Јефремовић се у Смедереву оженио Софијом, ћерком виђеног и имућног извозника жита из Великог Бечкереча. Имали су шесторо деце. Њихови синови били су угледни људи оног времена – Драгослав и Милорад били су индустријалци док је Спасо је био дипломата и писац. Податке које смо у овом тексту изнели о његовом оцу и Јефремовићима наведени су у његовој књизи „Поред града на Дунаву“.



У годинама које су уследиле после смрти њиховог оца Бранка, сви Јефремовићи су се одселили из Смедерева, а већина и из Србије. Драгослав је живео у Аргентини, Спасоје у Њујорку, а њихова сестра Добрила у Лондону. Она је по удаји имала три сина. Како је наведено у књизи Спасоја Јефремовића они данас живе у Великој Британији. Међутим, нико од мушких припадника ове породице није имао потомства тако да је породица Јефремовић смрћу Бранкових и Софијиних синова престала да постоји.

Случајно Смедеревац

На Старом смедеревском гробљу, сахрањени су преци многобројних старих породица града. Адвокати, трговци, лекари ... међу њима и млинар Јован Ванко Коцас. Млин који је подигао на почетку Хаџи-Милијине улице разлог је што се и становници данашње улице Др Јован Цвијић препознају као житељи „Гаравог сокака“.

Али кренимо редом.

Када се тачно Јован Коцас (у грчком пасошу Јоанис Георгију) из Магарева доселио у Смедерево није тачно познато. Зна се да је то било негде око 1887. године, а за то како је постао Смедеревац по свој прилици био је крив случај. Наиме, како се у књигма Славка Домазета наводи Јован са надимком Ванка кренуо је из завичајне Грчке у Букурешт да би се тамо настанио. Путовао је возом преко Ниша и Велике Планае и требало је да одатле иде за Београд. Међутим, киша и олуја која га је задесила на путу прекинули су саобраћај на неко време, па је једини пут до Букурешта водио преко Смедерева. Тако је Коцас стигао у Смедерево, и чекајући брод који би га одвезао ка циљу прошећао за њега непознатим градом. Наишао је на лепо уређену варош са срдчним људима и добрим трговцима, а када је међу њима препознао и неке своје познанике, Грке и Цинцаре, он је одустао од пута у Румунију и постао становник Смедерева.

У Магареву су Јованово презиме изговарали као Гуџаја, а неки као Коџаја. Из ова два изговора у Смедереву је настало презиме Коцас.

Колико је новца Јован из Грчке донео са собом није познато. Остало је забележено да је био веома вредан и радан човек који је у Смедереву брзо стекао пријатеље и почео са својим послом. Куповао је пшеницу, млео је у млину који је тада у граду постојао, па



продавао брашно пекарима. О томе да му је добро ишло, да је био цењен и угледан сведочи прича његовог сина Петра да је његов отац са пријатељем путовао 1889. на међународну изложбу у Паризу поводом отварања Ајфелове куле за посетиоце. Коцас је неколико година по настањивању у Смедереву купио три баште на почетку данас Цвијићеве улице. Ту је 1893. године подигао млин, други у тој улици. Забележено је да је зграда била мала и да је углавном млео кукуруз за трговце који су товили свиње за извоз. У каснијим деценијама млин је реновиран, па је данас све што је остало од некадашње „улице млинова“.

На крају тада Хаџи-Милијине улице, у време када је Јован Коцас подигао свој млин већ је радио млин породице Константиновић. Стални превоз угља том улицом као и дим који је излазио из димњака два млина учинио је да улица постане „гарава“. Тај назив одржао се и до данашњих дана и временом се проширио на цео крај.

У вези са радом млина Јована Коцаса везана је вероватно прва употребе електричне енергије у смедеревском домаћинству. Ванко је поред зграде млина подигао кућу која и данас постоји. Добијена електрична енергија од млина је од 1909. године коришћена и за осветљавање куће, наравно само када је млин радио. Да је Јован био човек широких видика и визионарских идеја говори и његова жеља да електричном енергијом осветли целу улицу како би путници са бродова на Дунаву могли да виде његов млин. Та жеља му се није остварила, али је после Првог светског рата струја из млина Коцас омогућила рад рендген-апарата доктора Живадина Стефановића који је преко пута млина имао ординацију.

Јован Коцас био је ожењен Гркињом из Смирне. Имао је три сина – Петра, Димитрија-Такија и Андреја. Двојица старијих синова су после очеве смрти наставили да воде млин који им је остао. Јован Ванко Коцас умро је 1926. године и сахрањен је на старом гробљу у граду који је толико заволео.

Млин породице Коцас конфискован је 1946. године. Јованови потомци и данас живе у Смедереву.

Вредни Црнотравац

Значења која носи један њах бројна су и разнолика, саобразно њерцејцијама њејових жииеља или ѡсејишлага. Поред осјалој, ѡрад је врћ сећања, ризница усјомена, ѡлијон самојридирања времена и медијум сајласја докуменћарној и мејафизичкој. А ѡрађеви-не у једноме ѡраду, као ѡјредмећења идејних склојова или као одјовори на ѡјпреде људских бића, јесу и врајишнице незаборава, вадилишћја за јласове и живе слике ѡсејане ѡ ѡућевима и бесјућима исјијорије.

Пише: Марко Цвејковић

Чињеница да Смедерево баштини здања о чијем се подизању старало умеће печалбара може бити полазиште за повлачење линија спојница између обронака црнотравског краја и пулсирања смедеревског трајања. Повлачећи пажљиво те линије истовремено износимо на видело позиционираност појединаца и генерација у ширем историјском контексту и рељефније оцртавамо односе индивидуалних животних кретања са хоризонтима њиховог доба.

У селу Млачишту подно планине Чемерник 1900. године родио се Војислав Златковић. Његов родни крај обиловао је дивљом лепотом природе, густим буковим шумама, горским видицима и свежим горштаким ваздухом. Али, осим искористивог дрвета, колико-толико присутних услова за гајење кромпира и места за напасанье стоке, Чемерник није давао дозвољености за развој других видова праксе, није бринуо у својој тамној души да ли ће га људи доживљавати као гостољубивог или немилосрдног. Као што не брине ни данас, као што никада неће бринути.

Елем, крај у коме се родио Војислав још је у доба пре ослобођења од Турака био познат по томе што је недрио печалбаре, нарочито оне грађевинске струке. Излаз из немаштине на печалбарским стазама нашао је и Војислав. Печалбар је (упутно је овде то нагласити ради разграничења од свих других значења која су се јавила током времена и са менама друштвених и политичких струјања и устројстава) онај који зарађује својим радом, али и онај који путује, који се мучи, кога је „мука натерала“ да се одвоји од најближих у рано пролеће и да до позније јесени обавља посао коме је вичан, у местима где је његово умеће, најчешће везано за неимарство, било од користи.

Завршивши предузимачку школу у Црној Трави, Војислав у својству грађевинског предузимача пре Другог светског рата ради у Београду. С пролећа би пешака одлазио до Предајана одакле је полазио воз за Београд, а пре снега би се са уштеђевином враћао у родно Млачиште, где му се родило петоро деце. О деци и комплетном домаћинству за време његовог одсуства, рачуна је водила супруга Стојанка. Један нарочити панегирик завређују снага, истрајност и воља жена из црнотравског краја на које је добрим делом године падао терет свих неопходних послова око одржавања имања и бриге о деци.

Вредни Црнотравац у Смедереву

Др Славо В. Домазет нас у „Споменуру старе вароши“ обавештава да се Војислав Златковић обрео у Смедереву још 1935. године када је у својству предузимача радио на једносратној кући лекара Миладина Милића-Диде у улици Кнез Михајловој 11. Али, долазак Војислава Златковића у Смедерево који се преточио у настањивање, како сведочи Војислављев син Витко, који као адвокат у пензији живи у Смедереву, директно је везан за петојунску трагедију која је 1941. године задесила град. Тамо где су разарање и смрт обавили своју жетву, оставивши крваву успомену у ткиву памћења града, било је посла за оне који би дошли да зидају, да подижу, да граде, да раде на обнови, за оне који би присти-



Једно од неимарских дела Војислава Златковића: Једноспратница у Улици Десјоша Сиевана, крај Зубне амбуланције

гли морајући да пређу преко границе у времену сачињене од изгубљених живота.

Оно што је дало иницијални импулс када се ради о Војислављевој трајном, доживотној задржавању у Смедереву било је управо погађање послова за којима се јавила потреба после губних ефеката петојунске експлозије. Стицај околности, овде за то имамо добру илустрацију, може бити такав да, у крајњој линији, деструктивна сила, иронично, легитимише нечије повољно лоцирање, даје услове могућности за њега, ослобађа му терен.

Војислав је 1942. године увелико радио у Смедереву са својим мајсторима. Након највише годину дана, присећа се Витко Златковић, супруга и деца долазе у град, где су, упркос ратном времену, услед присуства и учинака преговарачке политике Димитрија Љотића (који је од стране Комесарске управе био именован за изванредног комесара за обнову Смедерева), постојале погодности за несметано обављање радова. „Као да је био мир“, говори Витко Златковић присећајући се стања у Смедереву током највећег дела трајања Другог светског рата. Као предузимач Војислав је погађао послове и редовно био на лицу места надзирајући радове. Четрдесатих година ницале су зграде у Смедереву: у улици Омладинској 2, преко пута зграде Суда, 1942. године, двоспратна зграда у улици Краља Милутина бр.7, према Витковом сећању око 1943. године, једноспратница у улици Милоша Великог 16, такође према присећањима хронолошки лоцирана у погледу њеног подизања у 1943. годину, затим једноспратна зграда у улици Вука Караџића бр.15 у чијем је приземљу била кафана власника Радојка Глишића, 1946. проширена једним анексом. У Војислављев делокруг улазило је и грађење двоспратне зграде на углу улица Деспота Стевана и Деспота Ђурђа, које његов син везује за 1947. годину. Војислав је радио и на подизању сале биоскопа „Светлост“ који још чува, могли бисмо рећи са романтичарским нагнућима, аутентичну биоскопску атмосферу, док његово платно сада у мраку снива трептаје минулих филмских призора. Биоскопска сала

са бином, улазним и излазним вестиблом и терасом и стубовима према Карађорђевој улици подигнута је 1947. на делимично већ постојећим темељима. Попис објеката на којима је радио Војислав Златковић може се наћи у „Споменару старе вароши“ др Славка В. Домазета.

Овде поменута здања су она са којима се Смедеревци могу и данас у својим свакодневним кретањима сусретати. Али, треба поменути и једноспратну зграду некадашњег Ватрогасног дома која се налазила на Мајдану, иза школе „Димитрије Давидовић“, подигнуту 1943. године. Активирано клизиште довело је до рушења те зграде 1969. године.

Рад и породица

Бавећи се предузимачким послом, Војислав је постао имућан, и као и остали предузимачи који су имали знатније приходе још у предратним годинама и наставили да послују добро у ратно доба, и Војислав је био етикетиран као антикомуниста. Томе је, наравно, допринело његово неремећено животно функционисање у граду о коме је брига била поверена Љотићевским снагама. Како истиче Витко Златковић, Војислав је посебну важност придавао школовању деце. Синови Живојин и Витко, за време рата ученици смедеревске Гимназије, наставили су са школовањем и након рата. Један од њих посветио се медицини и пензију дочекао у Смедереву као очни лекар, а други, на чија се сведочанства позивамо, завршио је Правни факултет, и поред права бавио се и књижевним радом. До пред крај рата Војислав са члановима породице борави иза зграде данашњег Махија.

Посматрамо ли једно наспрам другог два битна места у животу Војислава Златковића, родно Млачиште и Смедерево у коме је остао до краја живота, 1974. године, имамо са једне стране, слику једног релативно пристројног амбијента за живот и рад за оне који су могли и хтели да искористе прилику у Смедереву и за оне којима се то није косило са убеђењима, а са друге стране, борбено, антиокупаторско расположење које је прожимало Војислављеву родну груду. Млачиште је било чвориште партизанског окупљања у црнотравском крају. Незаинтересован за идеолошка заузимања, Војислав је једноставно користио прилику...

Носталгија за родним крајем није походила Војислава, сведочи његов син Витко. Преданост раду и брига о породици били су његова упоришта. Остао је запамћен као озбиљан, марљив, дисциплинован, захтеван када је реч о извођењу радова према плановима и пројектима.

Када долази до савезничког бомбардовања Смедерева, Војислав се са породицом премешта на Убилце, да би се након рата вратио у централни део града, удомивши се у близини Железничке станице.

Тихи господин у Гранду

Са променом власти, када су уследила затварања, саслушања, преки судови и стрелања, Војислав није био позиван на одговорност нити узнемираван од стране комуниста, чак и поред тога што му је син Житко још као гимназијалац био ангажовани присталица Љотића. Војислављева неутралност и његов допринос граду који није био такав да су се њиме Немци могли окористити у ратне сврхе, показали су се у тим критичним моментима као заштитни фактори. Витко Златковић даје занимљиву сугестију према којој Војислав не би био поштеђен проблема са комунистима да се реализовао план његовог учешћа у раду на нафтној рафинерији на територији Смедерева. У том случају би, како се тврди, Војислав био директно повезан са окупаторским снагама у очима комуниста, јер би учествовао у подизању објекта који би Немцима био од помоћи.

После једног периода стагнације у погледу посла, Војислав, захваљујући свом статусу искусног предузимача, бива ангажован на радовима од јавног значаја. Прецизније, радио је на комуналним колекторима на више места у граду, на пример, у улици Деспота Ђурђа.

Пензију Војислав дочекује као запослен у грађевинском предузећу Југово, након 44 године предузимачког радног века. Као пензионер редовни је посетилац култне кафане Гранд, отмен, одмерен, уздржан посетилац, несклон боемским епизодама. Недуго



Војислав Златковић са сукрујом Сјојанком

пред смрт, дане углавном проводи потпуно повучен и везан за постељу. О њему се ревносно старао у том периоду зет Тодор, кројач ожењен Војислављевоом кћерком Драгицом.

Од петоро деце Војислава Златковића упокојени су синови Живојин и Милош, који је као млад отишао у Панчево, где је стицао образовање и праксу у сфери пољопривреде и тамо остао до краја живота; упокојена је и кћер Драгица, која је у Смедереву формирала породицу и задржала се доживотно у њему. Поред сина Витка на чија присећања и сведочанства се овде позивамо, тихи ромор позних година ослушкује у Београду кћер Верица. Војислав има потомке у Смедереву, Београду, Панчеву и Крагујевцу.

Наративно ткање које се пружа од предачких огњишта и са попришта животних борби и брига оних који су нам претходили, ткање је које ми потомци морамо знати активно да примамо, да га ишчитавамо и, по могућству, зрело и плодотворно га надограђујемо. При томе, не би требало да губимо из вида захтев за сагледавањем целине са којим се увек може довести у вези једна биографска ретроспектива. Тај захтев за сагледавањем целине, и то целине која није статична, већ укључује покретљиве историјске склопове, срећне и несрећне стицаје околности, оно је што ће нас штитити од исхитрених закључака и што ће нам помоћи да што праведније процењујемо нечији допринос. Уосталом, захтев на коме се овде потенцира, везан је за древну метафизичку потребу људских бића, и са његовом афирмацијом покушало се и кроз причу о Војиславу Златковићу.



Од ревије до јесени

Прича прва:

Негде на Златном брду, једног касно летњег или рано јесењег дана, Васа М. Столић окупио је у винограду породицу и служинчад да за потомке направе успомену „за пријатно сећање на 1898. годину“, како је на полеђини фотографије записано и печатом Васа М. Столића потврђено. Било је то десет година од прве велике купопродајне изложбе грожђа и воћа коју су смедеревски виноградары организовали. Јер, тада је смедеревски крај по грожђу и воћу на добром гласу био. Све се ово само са једне фотографије зна. Не зна се једино ко је фотографију снимио. Он је био чувар туђих успомена у којима за њега овога пута није било места.

Прича друга:

Октобар је 1960. године. У тадашњој Улици Моше Пијаде у Београду, испред чувеног ресторана „Сунце“, девојке *Смедеревке* позивају Београђане на „Смедеревску ревију“, на велико слављење вина, грожђа и свакојаког јесењег рода Смедеревља. А да ће бити весело и богато, не треба сумњати, све што су Смедеревци припремили записано је у Нашем гласу, а њему се тада веровало јер је и био наш, те су га домаћини као позивницу делили. И, ако је когод помислио да су banner и rool-up рекламе измишљотина данашњег времена, грдно се преварио. Фотографија је сведок. И њен аутор, Жика Ранисављевић.

Прича трећа:

Октобар 1960. године и на овој фотографији је сачуван. Сунчан је дан. Испред павиљона, који тек старији Смедеревци препознају јер се данас на том месту налази зграда Скупштине Смедерева, бицикле су паркиране, сунцобрани отворени, поређани су столови. Столњаци се постављају када гости стигну. А биће их, позвани су на Смедеревску ревију, прву и последњу јер ће већ од наредне, 1961. године „Смедеревска ревија“ постати – „Смедеревска јесен“. Тако се и данас зове.

И ту је овим причама крај.



Резников у Смедереву

Одграсио у Вороњежу на обалама моћној Дона, а живећи појом у Србији, Василије Резников припада групи уметника који су пре свега имали разумевања да сликом ојечају снају и лејоју Дунава. Ликовно образовање код једној од најуледнијих и најславнијих руских уметника, Иље Рјејина, свакако му је било савезник у сликању бедема Смедеревске тврђаве на обалама велике реке, истио колико и градских ведуја.

Пише: **Мр Снежана Цвејковић**

Василије Резников припада низу руских уметника који су након Октобарске револуције пронашли уточиште у Југославији. Рођен у Вороњежу, 1892. године, ликовно образовање започео је у Борисогљеску, да би ликовно формирање дефинисао у Москви код Иље Рјејина. У Београду се настанује 1920. године, активно се укључујући у ликовни живот не само престонице. У Београду је до 1941. године приредио девет самосталних изложби и учествовао на више општејугословенских изложби. Радио је сценографије у сликарској радионици Народног позоришта у Београду са Јованом Бијелићем попримајући његов ликовни рукопис. Критика му је била врло наклоњена, често га истичући као једног од најдаровитијих уметника на групним изложбама на којима је излагао, а међу којима доминирају пре свега оне приређиване у Руском дому у Београду. Истакнимо податак да је овај уметник радо боравио у Смедереву, неуморно сликајући Дунав и беду Смедеревске тврђаве. На неколиким платнима је поред потписа забележио и годину настанка дела, тако да на основу тога закључујемо да је око 1924. године његова активност у Смедереву била врло интензивна. Захваљујући угледу који је овим својим радом свакако стекао, не чуди нас чињеница да је поводом великог јубилеја прослављања петстоте годишњице подизања средњовековне престонице деспота Ђурђа Бранковића, самосталну изложбу слика у Смедереву приредио управо Василије Резников. Дакле, 1930. године у сали ондашњег Општинског дома, била су изложена платна са мотивима Дунава и Смедеревског града. Стицајем околности неколико слика са ове изложбе чува Музеј у Смедереву, једну општина града Смедерева, једну Регионални завод за заштиту споменика културе у Смедереву, а једну Музеј Војводине у Новом Саду. Слика са овим мотивима има и у приватним колекцијама у Смедереву, Смедеревској Паланци и Београду.

Светски ратови и револуције драматично су кројили судбину овом талентованом и вредном уметнику. На основу података добијених од кћери његовог брата од стрица, сазнајемо да је по завршетку Другог светског рата напречац морао да напусти Београд и да је отишао у Сједињене америчке државе. Његова даља активност, место и година смрти за сада нам нису познати.

Но, вратимо се Смедереву, и ликовном печату који је Василије Резников оставио у њему, пре свега платнима које чува градски музеј који их је стекао у годинама после Другог светског рата, што откупима, што поклонима.

Две слике су са мотивом Смедеревског града на Дунаву, једна већег, друга мањег формата. И сходно величини платна, на већем је уметник успешно дочарао атмосферу једног хладног, зимског дана са сантама леда на Дунаву, на коме доминирају сребрнкасти, пастелни тонови сликани флуидним, широким и транспарентним потезима. Слика мањег формата је сликана у интимистичком духу, стога и поетичније. Упечатљив је спој реализма руских „перемјажника“ чијем ликовном духу је Резников био близак, као и плерериста руске Модерне. Платно са мотивом Дунава и тврђаве које краси једну од канцеларија општинске управе града Смедерева такође је сликано у овом духу, док су слике са истим мотивима које чувају Регионални завод за заштиту споменика културе у Смедереву и Музеј Војводине у Новом Саду репрезентативног формата, око 149х209 цм, на којима је у потпуности изражен таленат Василија Резникова, и дочарана атмосфера ледених дана на Дунаву, у сенци средњовековних кула.

Друга два платна су заправо оригиналне ведуте Смедерева, и то „Зелена женска пијаца код Бранкове циглане“ и „Римски бунар на Царини“. Обе слике су за нас значајне због својих фактографских квалитета, подједнако колико и ликовних. Захваљујући њима данас се упознајемо са аутентичним градским језгром старог



В. Резников, *Смедеревска тврђава*, 1924, уље/илајно, 41 х 62,5 цм, вл. Музеј у Смедереву



В. Резников, *Римски бунар на Царини*, око 1930, уље/илајно, 32 х 49,5 цм, вл. Музеј у Смедереву



В. Резников, *Зелена женска пијаца код Бранкове циглане*, око 1930, уље/илајно, 32 х 50 цм, вл. Музеј у Смедереву



В. Резников, *Смедеревски град*, око 1924, уље/џлајно, 56 x 83 cm, вл. Музеј у Смедереву

Смедерева, и пејзажом кога на Царини већ одавно нема. „Зелена женска пијаца код Бранкове циглане“ се тридесетих година прошлог века налазила у близини пекаре „Код Гуте“, а преко пута кафана „Пролеће“ срушене 1968. године. Атмосфера живог пијачног дана дочарана је разиграним и распеваним колоритом. Слика је драгоцену студију за проучавање тог времена, како људи и пијачне атмосфере, тако и готово ишчезле архитектуре предратног Смедерева. На слици „Римски бунар на Царини“ пејзаж је измењен до непрепознавања. Дискретне женске фигуре са обрамицама за воду из данашње перспективе изгледају потпуно нестварно. Фина колористичка решења, уједначени тонски прелази и одлично решена перспектива основни су квалитети овог платна.

Описана дела Василија Резникова пред смедеревском публиком су била више пута излагана, први пут на изложби слика из збирке Музеја у Смедереву, 1976. године, затим на истоименој изложби 1998. године, те на изложбама „Смедерево и Смедеревци у ликовној уметности“ (2001) и „Слика са Дунава“ (2005).

У следећем броју: Ведуте Смедерева у сликарству Рачета Матејића

Autocentar NR ovlašćeni diler Volkswagen vozila

Vozi



za 999€*

Auto godine po uslovima godine:

Polo Trendline, 1.2 od 60 ks, sa opremom godine:

“Climatic” klima uređaj
4 vrata sa elektropodizačima stakala, napred i nazad
Svetla za maglu, napred
Rezervni točak sa gumom punih dimenzija
RCD 210 Radio CD sa MP3 sa 4 zvučnika, napred
Vazdušni jastuci za vozača i suvozača
Bočni vazdušni jastuci, napred
Kolor paket
Elektropaket

Gratis kasko i
prva registracija!

PORSCHE
MOBILITY

* depozit + prva zakupnina (mesečna zakupnina 174 evra, rok otplate 60 meseci)

Ovlašćeni diler Volkswagen vozila:

Autocentar NR
Beogradski put bb, Požarevac
Tel. 012/515 245, 515 247
www.vw-autocentarnr.rs



Das Auto.



Caddy - 12.711€

Transporter - 19.914€

Crafter - 22.914€

Ovlašćeni diler Volkswagen vozila:

Autocentar NR
Beogradski put bb, Požarevac
Tel. 012/515 245, 515 247
www.vw-autocentarnr.rs



Privredna vozila

Духовно завештање храброг витеза

На јужном обронку Фрушке Горе, у непосредној близини насеља Гргетег, бившег манастирског прњавора, налази се манастир Гргетег. Према народном предању основао га је 1471. године Вук Гргуревић, заправо деспот Вук Бранковић, син слепог Гргура Бранковића и унук деспота Ђурђа, у народу опеван по именом Змај Огњени Вук. Но, први поуздани подаци о манастиру нађени су у турским записима из 1546. Крајем XVII века манастир је напуштен, а 1708. године обнавља га митрополит Исаија Ђаковић. Око 1770. године наместо старе камене цркве подигнута је нова барокна грађевина посвећена светом Николи. Тада је направљен и звоник. По пројекту Хермана Болеа ова црква је обновљена 1901. године. У њој су забележена два иконостаса. Први, који се налазио до обнове, сликао је Јаков Офелин 1774. а други, који се данас налази у цркви, сликао је Урош Предић 1902. године. Манастирски конаци су саграђени у другој половини 18. века и обновљени заједно са црквом. У другом светском рату манастир је тешко страдао, срушен је звоник и велики део конака. Данас манастирски комплекс чине црква, конаци са све четири стране и економске зграде. Од лета 2002. године у манастирском храму се налази икона Тројеручице.



Змај Огњени Вук – јунак над јунацима

После смрти деспот Ђурђа, млади Вук се борио са Турцима, који су помагали његовом оцу да добије деспотство Србије. Када је 1465. године у Београд стигло једно турско посланство да понуди мир, Вук је био међу њима. Тада је прешао у службу мађарског краља Матије и постао заповедник српских чета у Срему и околини. Веома храбар и пожртвован, стекао је велики углед, који најбоље показује његово, у народу познато име, Змај Огњени Вук. Јунак је многих народних песама, и бугаршлица и десетерачких. Ратовао је са Мађарима против Чеха, Пољака и Аустријанаца, а нарочито против Турака. Именован је за деспота Србије 1471. године и добио је велике поседе на подручју данашње Војводине, који су некад били својина деспота Ђурђа: Купиник (Купиново), Сланкамен, Беркасово, Бечкерек (Зрењанин), Бијелу Стијену и друге. Осим манастира Гргетег, легенда вели да је подигао

и цркву светог Николе у Сланкамену. Вук је био ожењен Барбаром Франкопан. Као деспот, особито се прославио 1476. године, проваливши у Сребреницу и борећи се испод Шапца и Смедерева. Године 1479. заповеда српском коњицом у Боју код Кењермеца. Храбрим нападом на турски центар мађарска и српска коњица су разбиле турску војску и натерале је на повлачење. Ова битка сузбила је турске нападе на Мађарску за неколико наредних година. Нарочито је чувен његов смео поход 1480 на Сарајево. Ратовао је са успехом против Турака по Србији и 1481. године довео одатле, из околине Крушевца, око 50.000 људи, који су насељени око Темишвара. У сталној борби с Турцима, деспот је умро 16. априла 1485. године.

Ј.И.Т.

"METALING P.U.T." D.O.O.
ŠALINAČKA BB
11300 SMEDEREVO



TEL/FAX: 026.228.815; 640.750
OFFICE@METALING.CO.RS
WWW.METALING.CO.RS



NOVI OBJEKT U ŠALINAČKOJ BB, POSETITE NAS!

Гором језде кићени сватови

Некада, кажу старији, свадба се није могла замислити без пригодних свадбарских песама, а две су обавезно певане – „Што ј' град Смедерево” и „Гором језде кићени сватови”.

Трагом ове друге кренули смо у причу, коју ћемо започети једном анегдотом.

Кад год бисмо некога да уверимо у лепоту нашег језика и народне књижевности, позивамо се на Пушкина, Гетеа или браћу Грим... Као да не верујемо себи самима. Зато се међу студентима књижевности препричава анегдота у вези са преводњем. Кажу да је Енглезима требало 46 речи да би превели стих „Гором језде кићени сватови”. Да се разумемо – не целу песму већ само овај стих! Енглези имају реч за брдо и шуму, али како превести *гору* која је и брдо и шума; како превести *језде* – јер јахачи не галопирају, не касају, коњи не ходају већ као да плутају гором; како превести реч *кићени* јер се она не односи на модирање већ у себи садржи читав низ обичаја и магијских ритуала; и на крају *сватови* који нису само гости на свадби, већ део целог обреда венчања...

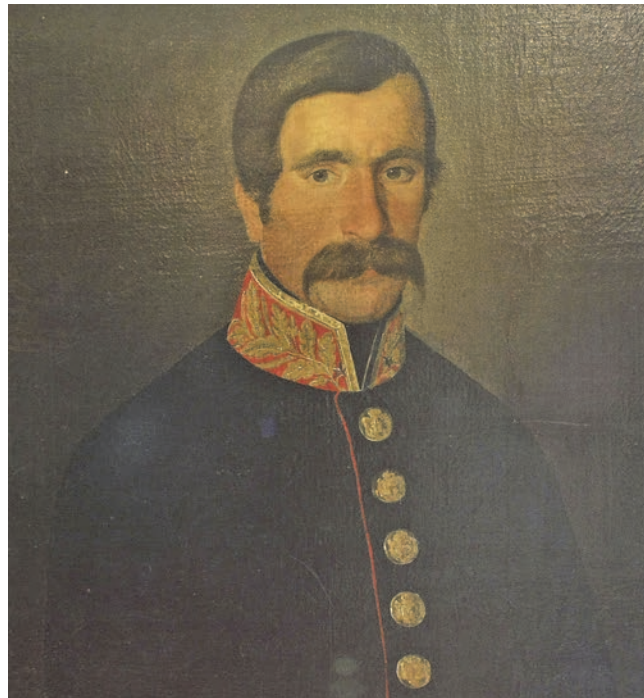
А какву би муку имали да су се машили преводњења целе песме?

*Гором језде кићени сватови,
Горица им с листа проговара,
„Куд идете, кићени сватови,
Куд идете, куд коње морите?
Умрла је прошена девојка,
На умору мајци говорила:
– Добро моје свате дочекајте,
Сваком свату по бошчалу дајте,
Моме драгом девет бошчалука.
Нек с' облачи за девет бајрама,
Нек с' облачи, нека ме спомине.
Сваком свату слатку лимунаду,
Моме драгом горку и чемерну.”*

Упамћена је ова песма као севдалинка, ваљда зато што ју је певала Беба Селимовић, велика звезда народне музике оне ондашње Југославије. Али, певали су ову песму и Живка Ђурић и Џуне Гојковић, малчице другачије:

*Гором језде кићени сватови,
Гором језде и гором пјевају,
А из горе вила проговара:
Куд јездите, куд коње морите,
Умрла је прошена девојка!
На самрти мајци говорила:
Мила мајко, кад сватови дођу
Лијепо моје свате дочекајте,
Лијепе им даре даривајте -
Сваком свату црвену јабуку,
Моме драгом свилену мараму,
У марами мало огледалце,
Кад погледа, мене да угледа!*

Певају ову песму Гачани, певају и Беранци као своју, певају је Сарајлије, певају је Срби у Темишвару, певају је Смедеревци и Ваљевци, и увек је то иста песма само мало друкчија, што рече Вук Караџић. На пример, Срби у Сиднеју певају је под називом „Смрт прошене девојке”:



Веровао је да је смрти ћерки казна зашто је учествовао у убиству Карађорђа: Ђир Анта Протић

*Гором језде кићени сватови.
Куд јездите кићени сватови,
куд јездите, куд коње морите?
Умрла је прошена девојка.
На умору мајци говорила:
Лијепо, мајко, свате дочекајте,
А још љепше дарове подајте,
Ђувегији најмлађу сестрицу,
Нек он себи има вјереницу!*

И биће да је ова верзија најближа причи коју је у књизи „Смедерево у XIX веку” забележио др Леонтије Павловић. У делу у коме пише о Антонију Протићу – Ђир Анти, у мноштву биографских детаља наилазимо на један нама за ову причу занимљив податак о трагичној 1842. години у којој је Ђир Анта изгубио три ћери: Ану 28. фебруара, Сару 18. августа и Петрију 21. децембра. У књизи даље пише:

„Из штурних званичних белешки у протоколу не може се закључити да ли су та деца била жртве неке епидемије или наследне болести. Међутим, стари Смедеревци за ову трагедију имају своје објашњење.

Кад је Анта у неком боју, (можда на Варварину), запао међу Турке, тад га је спасао неки човек. Тада су се они побратимили и зарекли да се ороде. Негде 1842. дошао је тај човек у Смедерево са сватовима и затражио од Анте његову ћерку за сина. Ђерка није хтела да се уда, јер се тајно обрекла неком човеку у Смедереву. На то је Ђир Анта тукао ћерку камџијом све док није пала обливена крвљу и од повреда умрла. Четврти дан после сахране поново су дошли просци и изјавили да не могу ићи без вођевине, а они су се тако некако и договорили. На то Анта нареди да им се даде млађа ћерка. Након тога Анта ободе коња, оде у свој виноград, где је имао велики подрум, много књига и неколико добрих коња и тамо остао недељама. Прича се да је тада спевана дивна народна песма *Гором језде кићени сватови...*”



ALTO D.O.O.
AUTO DELOVI

UL. SRPSKIH SOVJETA 3
11300 SMEDEREVO
Tel.: 026/ 617 539; 617 833

Ово је највећа драма

Волела сам да се дописујем са свим америчким глумицама и глумцима. То су радиле и друге другарице. У послератној оскудици, жеље су биле много веће него што се имало и зато ме је привлачио сјај на биоскопском платну. Стално сам гледала филмове, и то по неколико пута: „Оркански висови“, „Прохујало са вихором“... Ипак, то није било оно што ме је довело у свет глуме.

Смедеревка

Ја сам Смедеревка, јер су сви моји из овог краја. Основну школу учио сам на Мајдану (данас ОШ „Димитрије Давидовић“, прим. Д.П.). Моја учитељица Анка Марић веома ме је ценила и обожавала. Потом је дошла Реална гимназија у Смедереву, са строгим професорима и још строжијим директором Леонардом Косовићем. Сви ученици носили су униформе; капе са римским бројевима разреда и одељења, кецеље... Излазило се до осам сати увече... И, заиста, никада нисам смела да дођем кући после осам, јер бих била кажњена. У то време играчке су организоване недељом у сали Гимназије, а излазила сам заједно са другарицама.

Глумци

Глумци су ме опчињавали, мада нисам улазила у суштину глуме и шта значи бити глумац. Волела сам да се дописујем са свим америчким глумицама и глумцима. То су радиле и друге другарице. У послератној оскудици, жеље су биле много веће него што се имало и зато ме је привлачио сјај на биоскопском платну. Стално сам гледала филмове, и то по неколико пута: „Оркански висови“, „Прохујало са вихором“... Ипак, то није било оно што ме је довело у свет глуме. Ни током школовања у смедеревској Гимназији нисам показивала интересовање за глуму, више сам певала у хору и као солиста. Ни данас нисам свесна да ли сам добар певач... Глума ме је привукла тек када сам прочитала Конкурс за Државну школу глуме у Новом Саду. Осим мене, пријавили су се и моји школски другови Марија Гемл (данас првакиња Хрватског народног казалишта у Вараждину, прим. Д.П.) и Драган Димитријевић (глумац лесковачког Народног позоришта, прим. Д.П.). За аудицију сам припремила део улоге Кејти Сајдл из комада „Матура“, ћерку из драме „Хасанагиница“ и песму Војислава Илића. Родитељи нису знали за моју одлуку. Села сам на воз и, наравно, са друговима, први пут дошла у Нови Сад. Нисам ни знала како тај град изгледа. Аудицију сам положила, иако не памтим да сам икада имала већу несигурност. Једино што сам знала јесте да желим да будем уметница – глумица. Класу је примио професор доктор Бата Коњиовић.

Миленко Шуваковић

И почиње школовање у Новом Саду... Једну половину моје класе преузео је професор Мита Ђурковић, а ја сам припала редитељу Миленку Шуваковићу. Прекретница је била када ми је једног дана мој професор Шуваковић понудио улогу Катарине у представи „Клопка за осам беспомоћних жена“ у Сомборском позоришту. Тај комад донео ми је статус драмске уметнице и постала сам професионална глумица. Волела сам Сомборско позориште и тамо сам провела четири године. У Сомбору се родила моја ћерка Наташа. Из Сомбора прешла сам у Вршац. Ипак, у то време више сам била посвећена мом детету него позоришту. Иначе, волела сам да мењам позоришта и зато сам у једном тренутку одлучила да одем у Ужице. Тамо сам за кратко време имала девет премијера и много великих турнеја. У ужичком Народној позоришту одиграла сам и улогу Оливере у представи „Деспот Стефан Лазаревић“, и захваљујући томе добијем понуди да пређем у Приштину уз обећање да ћу добити стан. То ме је привукло јер ми је било важно да себи и ћерки обезбедим стан. Пристала сам, потписала Уговор и дошла у нову средину.

Позориште у Приштини

У првом тренутку осећала сам се ужасно болно, јер то није био мој свет. Добила сам обећани стан, статус значајног уметника, а



Сомборско позориште 1966. године: Почетак каријере

то значи да сам била потпуно обезбеђена јер је Покрајинско народно позориште било на Републичком буџету. Почела сам да радим, а ни успеси нису изостајали. Играла сам велики број главних улога из светске литературе и најбоље домаће драме. Редитељи који су долазили у Приштину били су изузетни уметници, а представе су биле одличне. Добијала сам и признања: за улогу Монике у представи „Физичар“ Фридриха Зинемарта припала ми је награда Удружења драмских уметника Србије, потом сам добила две награде на Фестивалу „Јоаким Вујић“ у Крагујевцу за улогу у Кафкином „Процесу“ и за улогу Вере у комаду „Расте трава“. Ту је и награда у Нишу, потом Новембарска награда за изузетан допринос у просвети и култури, Децембарска награда Косова и Метохије, Златна значка Културно-просветне заједнице Србије и Орден са сребрним венцем... Нисам играла само у позоришту, било је и улога на филму и на програмима радио-телевизије, У мом родном Смедереву добила сам једно лепо признање, статуету „Бранислав Нушић“ за улогу Агније у комедији „Поклоњеник“ у режији Славољуба Стефановића Равасија. То ми је изузетно драга награда са фестивала „Нушићеви дани“.

Тура

Било је у мојој каријери и много других улога. Играла сам, наравно, и Шекспира, руске класике, Бернарда Шоа... То су све значајни писци и комади. Сви ти ликови и дела деловали су на мене васпитно. Зато сам поносна што сам оваква каква јесам, и имам право да кажем да мој народ није ни туп, ни глуп, ни прост... Њему се данас, углавном, пласирају глупости као што су „Велики брат“, „Фарма“... Време је такво какво је... Морам да кажем да сам права Србијанка, а Шумадија је моја љубав и зато ми је жао када видим како се мој народ и моја земља убијају и нестају. Тужнија сам од сваке драмске улоге коју сам одиграла, јер је ово што гледам сваки дан највећа драма.

Хуманитарца

Упоредо са мојом глумачком каријером текао је и мој хуманитарни рад. Увек сам се трудила да помогнем људима. У Црвеном крсту Србије била сам ангажована још док сам била у Приштини. Помагала сам после екзодуса српског народа из Хрватске и Босне и Херцеговине. Ту је била и Ружица Симић, тада секретар Црвеног крста Приштине. Много смо учинице отварањем Центра, у који су избеглице долазиле по гардеробу и хуманитарне пакете. С обзиром на то да је било доста деце из избеглиштва, почела сам да радим са њима. Осмислили смо неколико дејчјих позоришних представа. За представу „Црвено и плаво у дуги“ освојили смо много награда. Тада сам почела да режирам, иако нисам редитељ. Држала сам тај Драмски студио све док и у Приштини није

пукла бомба. Сви су се разбежали, јер је живот у ратном ужасу био страшан. Нисам знала где се налазим, да ли сам на Земљи или на некој другој планети, живот је био страшан. Космет сам напустила 19. јула 1999. године, када су Американци већ увелико били на територији Србије.

Поново у Смедереву

Дошла сам у Смедерево. Моја сестра и брат били су пресрећни што сам жива. Тада је секретар смедеревског Црвеног крста била Радмила Бранковић, и пошто је знала да сам велики волонтер ове хуманитарне организације позвала ме је на сарадњу. Наравно, и у Смедереву сам отворила Драмски студио под називом „Сунце“. На Радио Смедереву је објављен Конкурс за пријем деце која желе да постану глумци. Била је аудиција и велики број малишана ушао је у ужи избор. То су била деца локалног стамбеног новништва, деца избеглице и расељена деца. У Драмском студију „Сунце“ полазници су стицали знања о позоришту, историји позоришта, сценском покрету, дикцији и свему ономе што је важно за једног глумца. Шест месеци радили смо прави академски програм и учили о правим животним вредностима. На моје велико задовољство имала сам подршку родитеља. Захваљујући том раду постигнути су велики успеси. На Фестивалу „Гарави сокак“ представа „Град са зечјим ушима“ била је најбоља, а две глумице добиле су награде: Маја Николић, (сада студенткиња глуме на Академији уметности у Новом Саду, прим. Д.П.) и Ивана Митровић. Мислим да никада нико неће моћи да одигра две тетке тако чаробно како су њих две то урадиле. Следеће године радили смо комад „Давно је то било, баш пре неки дан“. Текст сам сама осмислила и направила целину о четири годишња доба и животињама. Све животиње имале су карактере људи, са свим манама и врлинама. Опет је представа била најбоља. Маја Николић је добила награду, сада за улогу лисице. Представа је гостовала у Београду и на многим местима у организацији Црвеног крста. Велику подршку имала сам, а и сада је добијама, од секретара Црвеног крста Смедерева Томислава Живановића.



Дечје позориште Раковица 2009. године: Глумац је заувек глумац



**Gorička 4
Smederevo**

**026
063 / 64.11.11**

„Пуженко у његова кућица“

У Политици сам видела текст о роману „Пуженко и његова кућица“ Весне Видојевић-Гајовић. Купила сам и прочитала награђену књигу. Пошто ми се роман допао, решила сам да направим представу, али да при том не оштетим писца. Позвала сам ауторку која ми је дозволила да драматизујем текст. Велику помоћ у реализацији представе пружили су ми сценографкиња и костимографкиња Светлана Зојкић, и у изради сценографије наш познати глумац Воја Мирић. Представа је била сјајна, а у једним новинама писало је да дуго година није виђена таква представа у Смедереву. Са њом смо учествовали на Међународном дечјем фестивалу у Котору. Наше гостовање забележено је у подгоричком листу Побједа. Награда за добру представу била је десетодневни боравак смедеревских младих глумаца у Кампу Црвеног крста Црне Горе у Сутомору. Комад „Пуженко и његова кућица“, осим у Котору, игран је неколико пута и у Кампу. Било је наступа и на бројним смедеревским манифестацијама.

Моја деца и ја

Моја деца су, такође, успешни људи. Ћерка Наташа Мићевић је редитељ на РТС (режира многе емисије, а једна од њих је „Распакивање“ коју води Антонела Риха, прим. Д.П.). Мој син Игор Дамјановић завршио је глуму на Позоришној академији. Ангажован је у многим београдским позориштима, на телевизији, а стални је члан Покрајинског народног позоришта из Приштине, које је тренутно смештено у Косовској Митровици. Бави се и педагошким радом – професор је на Академији у Бијелини. Ја, иако сам званично у пензији, још увек радим: на РТС, код Љубише Ристића, у Дечјем позоришту у Раковици...

Драјан Павловић

Дреш

Многи ће, желећи да истакнут значај фотографије, одмах додати за оном радо коришћеном новинарском мишљу да „једна фотографија говори хиљаду речи“. Другима је, ојей, фотографија само сачува-

ни истренуиак, његова лична усјомена. У Смедеревском маџазину објављиваћемо ујраво неке љакве личне усјомене које, збој љакшине које им је време нанело, и нама моју истричаји „хиљаду речи“.



Вришдба љишенице у Скобаљу 1921. године.

Овде је ињтересанјно да је радила љарна машина, која јеложена сламом на љицу месјиа. На наведеном љосјројењу радио је мој ојиац Миуца Милан; сјоји љоред машине са качкејом на љави, а долазио је из Ковина, да би љокренуо машину и дежурао док иста ради.

Иначе, машина је била власнишјво бојатие љородице Глијоријевић, о којој сад не знам нишјиа. Глијоријевићи су из Скобаља.

Власник слике је Миуца Душан

ТЦ Данубиус лок.42 / 026.231.490 / www.atrijum.com / atrijum@nadlanu.com

ФОТОКОПИР ЦЕНТАР АТРИЈУМ

за копију бољу од оригинала



коричење
тврдим повезом



пластифицирање
ID, A4, A3



копирање, плотовање,
сечење и паковање



дигитална
штампа A4/A3

Омладинска 2 / 026.619.911 / www.atrijum.com / atrijumsd@nadlanu.com

Библиографија др Леонтија Павловића

У разноврсној и занимљивој издавачкој производњи Народне библиотеке Смедерево, посебно место заузима едиција Библиографије у којој стручни радници Библиотеке имају прилику да одређене фондове наше Библиотеке представе библиографски, упознајући на тај начин културну, стручну и научну јавност са специфичним фондовима које поседујемо.

Уређује: Драган Мрдаковић

Обнављање издавачке делатности

Израда библиографија је сложен процес који подразумева дужи временски период истраживања, прикупљања, обраде и класификовање грађе по међународним стандардима, и предаје јавности. Библиографије су извор информација и почетна тачка у сваком научно-истраживачком раду, без обзира које су врсте и ког опсега.

Прва књига објављена у овој едицији је Библиографија др Леонтија Павловића (аутори Гордана Јовановић, Марина Лазовић и Јелена Јеремић, издавач Народна библиотека Смедерево 2003. године). То је уједно публикација којом је обновљена издавачка делатност Библиотеке.

Гордана ЈОВАНОВИЋ
Марина ЛАЗОВИЋ
Јелена ЈЕРЕМИЋ

БИБЛИОГРАФИЈА ДР ЛЕОНТИЈА ПАВЛОВИЋА



Библиографија др Леонтија Павловића је увод у опис Легата др Леонтија Павловића, који се од 1991. године чува у Народној библиотеци Смедерево, где је обрађен и класификован. Легат др Леонтија Павловића је вредна збирка научних и уметничких текстова – публикације на српском језику и страним језицима, међу којима и јединице старе и ретке књиге, часописи и некњижни материјал (разгледнице, фотографије, плакати, филмови, исечци из штампе, рекламни и туристички проспекти, географске карте, рукописна грађа).

Леонтије Павловић – научни саветник, теолог, историчар уметности, публициста

Рођен је 1914. године у селу Бродац код Бијељине, добивши на крштењу име Драгољуб. У родном селу је завршио основну школу, у Бијељини нижу гимназију, у Сарајеву Трговачку академију. У Битољу се школовао, а потом у Београду завршио Православну богословију 1945. године. У братству манастира Студеница, где се посветио монашком животу, добија име Леонтије и у време Другог светског рата обавља задужење студеничког ризничара. У чин јеромонаха рукоположен је 1945. године. У црквеној служби је од октобра 1937. до фебруара 1950. године. У Београду је 1949. године дипломирао на Богословском факултету. Од 1950. године је, најпре, приправник млађи библиотекар, а потом, до 1956. асистент за предмет „Литургија са хришћанском археологијом“ и предавач у Богословији „Свети Сава“ (тада се налазила у манастиру Раковица). Његова студија „Манастирске болнице у доба Немањича“ награђена је од Универзитетског савета 1949. године. Године 1957. дипломирао је историју уметности на Филозофско-историјском факултету у Београду.

Од 1956. до 1959. ради као професор у Азањи (општина Смедеревска Паланка). Професионалну каријеру наставља као управник Музеја у Смедереву (1959-1977), што је свакако преломни тренутак у његовом научном и стваралачком раду, али и преломни тренутак за Музеј, који његовим доласком, између осталог, добија нову зграду, формира своју сталну изложбenu поставку, обогаћује фондове и покреће издавачку делатност.

Докторску дисертацију „Култови лица код Срба и Македонаца (историјско-етнографска расправа)“ је одбранио 1964. године. Доктор Леонтије Павловић је био научни саветник САНУ. Од 1977. до пензионисања, 1988. године, радио је као научни саветник у СО Смедерево. Добитник је бројних награда и признања.

Историографска, архивска, археолошка истраживања и коришћење обимне литературе, омогућила су му да напише низ научних радова, студија, расправа, предавања, прилога и чланака, објављујући их као самостална издања, као саопштења на научним скуповима или као прилоге у периодици.

Уже специјалности др Леонтија Павловића су национална историја и средњовековна археологија. Објављивао је радове из историје уметности, етнологије, археологије, историје средњовековне књижевности, историје религије, историје медицине.

Доласком у Смедерево, овај град и смедеревско Подунавље – историјска, културна, привредна и друштвена кретања – постају средиште његовог истраживања. Писао је о становништву града и околине, болницама и апотекама, штампарији, листовима који су излазили, развоју школства и просвете, старим занатима, и наравно, о Тврђави, деспоту Ђурђу Бранковићу и његовој породици.

Захвалност вредном научнику

Персонална библиографија радова Леонтија Павловића и радова о њему, настала је на основу фонда монографских и серијских публикација Народне библиотеке Смедерево, Легата др Леонтија Павловића, press clipping-а који је Библиотека примала и сачувала у својим фондовима и фонда периодике Музеја у Смедереву. Библиографије штампаних и објављених радова Леонтија

Павловића које је он уносио у поједина своја дела, биле су почетни извори претрага. Сам Леонтије Павловић је, до извесних година, предано бележио и сакупљао своје написе, али и написе о себи и свом делу, те је у том смислу његова библиотека била најпоузданији извор. „Каталог књига на језицима југословенских народа: 1868-1972”, и „Енциклопедија српске историографије” су биле незаобилазне јединице које смо консултовали.

Библиографија др Леонтија Павловића обухвата целокупно дело Леонтија Павловића, текстове који говоре или се позивају на његово дело и рад, и прилоге.

Унутар прве целине, грађа је разврстана према облику на: Библиографију монографских дела, Библиографију текстова објављених у зборницима и збиркама, Библиографију сепарата, Библиографију изложбених каталога, Библиографију чланака у југословенској периодици и Библиографију необјављених текстова.

Друга целина је подељена на три сегмента: Леонтије Павловић у библиографијама, Библиографију приказа, оцена, критика (избор), и Библиографију позива на дела и рад Леонтија Павловића (избор).

Посебни прилози Библиографији су наведени научни скупови на којима је Леонтије Павловић излагао, награде и признања која је добио и свакако Регистар наслова и Регистар аутора који су заступљени у Библиографији.

У Библиографији су јединице сређене хронолошким редом – дело је добило место према датуму публикација. У оквиру година поштован је алфаветски низ – наслова дела (у Библиографији дела Леонтија Павловића), односно презимена аутора текста (у делу Библиографија дела о Леонтију Павловићу). Јединице, нумерисане у низу, описане су по савременим међународним стандардима за опис публикација. Приликом описа јединица поштован је принцип „de visu” који је омогућио преношење тачних података у опис.



10 НАЈТРАЖЕНИЈИХ КЊИГА

1. Халед Хосеини: Ловац на змајеве, Лагуна, Београд, 2008.
2. Карлос Руис Сафон: Сенка ветра, Чаробна књига, Београд, 2005.
3. Халед Хосеини: Хиљаду чудесних сунаца, Лагуна, Београд, 2008.
4. Вук Драшковић, Вук: Доктор Арон, Српска реч, Београд, 2009.
5. Ден Браун: Изгубљени симбол, Соларис, Нови Сад, 2009.
6. Пауло Коелхо: Победник је сам, Paideia, Београд, 2009
7. Љиљана Хабјановић-Ђуровић: Вода из камена, Глобосино, Београд, 2009.
8. Stephanie Mayer: Twilight, Atom, London, 2009.
9. Виолета Бабић: Књига за сваку девојчицу, Креативни центар, Београд, 2009.
10. Мери Весли: Живот по мери, Лагуна, Београд, 2009.

Библиографија др Леонтија Павловића је један вид захвалности овом научнику, на обимном научном раду који је посветио и оставио граду Смедереву.

Јелена Јерemiћ



НАРОДНА
БИБЛИОТЕКА
СМЕДЕРЕВО

Карађорђева 5
11300 Смедерево
Тел./факс 026 222 270
Директор 026 223 740

smdbib@eunet.yu
www.biblioteka-smederevo.org.rs

ПОСТАНИТЕ ЧЛАН
НАРОДНЕ БИБЛИОТЕКЕ
СМЕДЕРЕВО
У 2010. ГОДИНИ!

„Ја имам маму, тата, браћу, секу
и Народну библиотеку!”



Поштовани корисници

У циљу обезбеђења средстава за сервисирање доспелих обавеза и што квалитетнију реализацију ремонтних активности као основе за благовремени и успешан старт наредне грејне сезоне, ЈП ЗА СТАМБЕНЕ УСЛУГЕ И ТОПЛИФИКАЦИЈУ је током трајања грејне сезоне, а и сада, покушавало да бројним акцијама пружања одређених погодности обухвата што већи број својих корисника који нису могли, или нису желели, да плате своје обавезе за испоручену топлотну енергију.

И поред свих наших покушаја великог стрпљења и разумевања, један број корисника се уопште није одазвао нашем позиву да на обострано прихватљив начин нађемо решење заједничког проблема.

Стога смо били принуђени да се определимо за најнепопуларнији начин решавања проблема – за принудно искључење са система централног грејања корисника, који имају дуговања за испоручену топлотну енергију.

Акција принудног искључења корисника са двоцевног система централног грејања почела је 19.07.2010. године и трајаће током наредног периода.

Стога још једном АПЕЛУЈЕМО да корисници који имају дуговања искористе могућност коју пружамо и измире своје обавезе. На тај начин ће избећи непријатности и додатне трошкове за искључење са система централног грејања.

Корисницима услуга који нису у могућности да исплате главни дуг и камату у целисти, и даље пружамо могућност склапања споразума за отплату на већи број рата, у зависности од висине дуга, и уз отпис камате.

*Рачун њлајши зиму скрајши,
Да њојлана нема мана,
Да ње њреје, да ње чува,
Када веје, када дува,
КО РЕДОВНО ПЛАЋА
ТОПЛО МУ СЕ ВРАЋА*



ALTO D.O.O.
AUTO DELOVI

UL. SRPSKIH SOVJETA 3
11300 SMEDEREVO
Tel.: 026/ 617 539; 617 833



AutoRendzer

-Ugradnja auspuha
"VLAJKOVIĆ"
sa garancijom do 36 meseci

Petrijevski put bb (Jasenak), Smederevo
026/715-575, 063/250-058, e-mail: renger@krstarica.com

Традиција, квалитет и искуство

Фабрика железничких возила ЖЕЛВОЗ као највећи ремонтер железничких возила у Србији, и једно од највећих предузећа у Смедереву, наставила је са успешним пословањем и ове године. Из мале приватне радионице формиране 1916. године развила се у једног од водећих ремонтера шинских возила у Србији, па и шире. На челу са др Слободаном Ристићем, фабрика је и ове године наставља позитивно пословање.

ЖЕЛВОЗ је компанија друга по величини по броју запослених у граду Смедереву. Фабрика је у прошлој години успешно реализовала све уговорене послове. У истом тренду наставља се успешно пословање фабрике и у овој години.

Најважнија и најача карика ЖЕЛВОЗУ јесу њени запослени. Да се много радило на кадровском потенцијалу фирме доказ је и обука запослених у Железничкој индустријској школи, где су организовани курсеви енглеског језика и информатике.

Као најзначајнија инвестиција у будућност фабрике је свакако школовање и стручно оспособљавање радника ЖЕЛВОЗА на Вишој железничкој школи струковних студија у Београду.

У тренду са фирмама у окружењу, ЖЕЛВОЗ не заостаје ни по питању квалитета. Прошле године је уведен систем менаџмента квалитетом ISO 9001:2008. У току је процес добијања сертификата за систем Заштите животне средине ISO 1401:2004.

После годину дана припрема и преговора потписан је Колективни уговор, којим се регулишу основна права и обавезе послодавца и запослених. Овај документ ће важити наредне три године. Полазни основ за преговарање о Колективном уговору су били важећи закони у Републици Србији а тичу се радно-правних односа. Потписивање Колективног уговора је велики успех, с обзиром да је то први такав документ после приватизације ове фабрике који само представља наставак сарадње и социјалног дијалога између синдиката и страног партнера.

Сарадња са представницима локалних власти, ресорним министарствима као и наставак сарадње са дугогодишњим пословним партнерима, доказ је да традиција, квалитет и искуство јесу рецепт и сигуран начин за успешно пословање.



Др Слободан Ристић



ЖЕЛВОЗ
Member of Grampet group Romania

Горан Савић – успешан Смедеревац

Након вишегодишњега рада у Италији, повраћаком у Србију јосјодин Горан Савић оснива предузеће за засиување брендираних фирми за йроизводњу воћарско-виноградарских машина. Како је Смедерево йознайо йо уйраво йим културама, савремени воћари и виноградарии су се врло брзо уйознали са квалитетном йонуђених машина. Ово је његова йрича.

Почело је производњом атомизера у једној малој радионици, али уз много упорности, толеранције и стрпљења, уз много презентација, едукационих семинара, сајмова широм Србије и организованих посета фабрикама у Италији које заступа, стигли смо до успешне компаније. Сада САВИЋ ГОЛДОНИ ЦЕНТАР, иначе регионални заступник италијанске компаније Голдони, слави десет година постојања и успешнога рада.

Било је, додуше, и мало среће јер је лако заступати већ познате фирме: GOLDONI је лидер у рангу специјализованих трактора за воћарство и виноградарство, BERTI у производњи машина за одржавање зелених површина, CELLI у производњи фреза за међуредну обраду, FRIULI у производњи атомизера, SPRING за заштитну опрему у сектору пољопривреде и индустрије и CALDERONI у производњи аутоматских фреза за обраду у реду. Сви они чине заокружену понуду за савремену обраду у воћарству и виноградарству неопходну једном савременом газдинству.

Такве фирме су јако захтевне, траже пуну посвећеност послу и изискују много времена па је неопходно да се има и неки хоби, занимација која пуни батерије а уједно и неки вид рекреације. Мој хоби је



ГОРАН САВИЋ

Рођен: 21.08.1968 у Смедереву

Виногради: 1000 чокоја шардоне, 1000 чокоја смедеревке, 1 хектар од кооператива

Подрум: Анђелика, Пејријево 064/1747855

Сорте: шардоне и смедеревка

Вина: смедеревка „ГОЛД“, шардоне „СД“.

нешто чиме су се моји преци бавили и живели од тога а моји родитељи и данас то раде. Виноград и вино.

Определио сам се за наставак традиције, али уз савремено узгајање винове лозе и модерну производњу вина. Подизањем новог засада, шардоне ми је послужио како бих оплеменио постојећу смедеревку и тиме добио једно ново, пуније, свеже и пријатно, а пре свега квалитетно вино.

Уз саветовање са Божидаром Александровићем из Тополе и Мијом Радовановићем из Крњева шта урадити са смедеревком да се извуче њен максимум, дошли смо до закључка да купажањем са шардонеом могу бити интересантни резултати. Инспирација ми је Малвазија из Истре која је данас у класи врло квалитетних вина, тако да сам кренуо тим путем.

Прва година у пуном роду, 2008 је дала то ново, а уједно већ познато вино – ЗЛАТНУ СМЕДЕРЕВКУ познату и под именом СМЕДЕРЕВКА ГОЛД.

Већ следеће године на Сајму вина у оквиру Смедеревске јесени, у класи белих вина сорте смедеревка, освојио сам прво место. То је била потврда да радим на прави начин.

Све ствари у животу, па биле оне и баналне, треба радити детаљно, срцем. Само тако, оно шта радимо добија смисао. Најгора је површност и незаинтересованост. Због тога је тешко наћи праве људе, било да су у питању радници, пријатељи или саговорници. Савремени живот уводи свет у неки нови систем вредновања где је мерило новац. Од тога човек мора да се отргне.

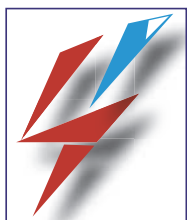
Винари су мало посебни људи јер кажу – ко је баксуз, неће га ни вино. Има ту зависти и сујете јер је његово вино увек најбоље! Или је то само такмичарски дух. Наравно, шалим се, и надам се да се колеге неће љутити. Све су то моји пријатељи пре свега, а потом и клијенти.



Знам да морам још много радити на мом вину, и то је нормално. Сећате се вина Тријумф 2002 кад је изашло, па га упоредите са прошлогодишњим. Ово ново је елегантније, са изражајнијим цветним и воћним нотама, све у свему – моћније. Зато је добро да постоји тај такмичарски дух који нас подстиче да тежимо бољем. Зато ме радује да у Смедереву има све више винара, и да из године у годину расте та такмичарска атмосфера. Наравно поздрављам и то да локалне власти имају слуха да подрже винарство. Ми у Смедереву имамо врло јак бренд што се смедеревке тиче, и треба то искористити. Надам се да ће виноградаре све ово подстаћи да више саде нашу аутохтону сорту, да управо ту пронађу свој интерес.

Ове године смо регистровали винарију Подрум „Анђелика“, етикете су завршене тако да флаширање може почети. Јако је битна подршка и тимски рад где се сви залажемо да се послови обаве како треба. Ђерка Анђела има девет година, она лепи етикете, супруга Софија, иако из Панчева где се углавном пије пиво, постала је прави дегустатор вина и помаже око флаширања, родитељи раде око винограда. Зато је берба празник у ком сви учествујемо, а на крају дана се све то лепо и прославимо уз чашицу доброг вина.





Смедеревска јесен струји

Тешко је уочити тачку у времену кад смедеревско лето прерасте у смедеревску јесен, мада постоје разне теорије о томе: астрономска, народна, паганска, религијска, филозофска...

Све те теорије (свака на свој начин) формално су решиле дилему, удовољивши људској потреби да стварност око себе (и у себи) измери, устроји, одреди, формулише и евидентира. Тако је створена догма, у коју – ако се дирне, може глава да се изгуби (Галилео Галилеј и њему слични).

Проблем постаје нарочито очљив када се такав принцип установљавања примени на изразито интимно, субјективно, емоционално поимање живота, околине и себе у њој (човек је млад онолико колико се осећа младим).

Питање је, дакле, да ли је смедеревско лето заиста толико оронуло и стигло до тачке у времену кад треба да нестане, или ће нестати само зато што календар показује одређени датум, без обзира на то у каквом је физичком и психичком стању поменуто лето. У том светлу, лето најчешће не умире природном смрћу, већ је реч о убиству. Насилном. Као када бисмо у неки тефтер уписали: човек се рађа, живи и умире у 73. години, у 6 сати и 15 минута.

Било како било, кад лето умре (или га ми прогласимо мртвим – што њему дође на исто), почиње јесен (на овом делу планете: смедеревска јесен) коју чека иста судбина.

Али, пошто она још увек не зна шта јој спремамо (тек је рођена), ужива у свом постојању сматрајући да ће оно трајати вечно (као и сваки човек, уосталом).

Руку на срце, кад смо јој већ издали крштеницу, без обзира на то како је рођена (на време, превремено, царским резом, сечењем времена да лакше уђе из будућности у садашњост...) у овој тачки космоса званој Смедерево, приређујемо јој збиља свечан дочек! Организујемо светковину СМЕДЕРЕВСКА ЈЕСЕН, градоначелнику цепамо кошуљу, под јастук јесени гурамо штогод ситнине и опијамо се до бесвести желећи новорођенчету блиставу и успешну будућност. Срећна и берићетна била и себи и нама!

Међутим, кад се манифестација захукта, тих дана мало ко обраћа пажњу на јесен (као главни разлог светковине) већ, попут прослава дејичих рођендана, на којима се одрасли најбоље проведу, свако се бави собом и труди да за себе уграби што више (новца, провода, хране, пића, веселја...)

Сви купују, продају, узимају, нуде, смеју се, плачу, певају, ћуте, шетају се, стоје, сви су активни на овај или онај начин. Град ври! Изложбе, штандови, воће, ракија, вино, музика, расвета, дан, ноћ, дан, ноћ! Не заборавимо разноврзне културно-уметничке програме и остале забавне садржаје који се комешају међу народом на Тргу, у Винском граду, улици Краља Петра Првог, Смедеревској тврђави...

За све то време јесен са једне, или друге стране, или одозго, у сваком случају из запећка, заборављена и занемарена, посматра распаљено веселје људског рода, надајући се истом таквом проводу кад одрасте, кад сазри довољно да може да пије вино, пуши, једе свадбарски купус, и остаје на фонтани до касно у ноћ.

До тада, свијена у крошњама градских паркова и ветровима развејана изнад градских кровова, расте, прилагођава се и утиче на боју стварности (за почетак) чинећи је шаренијом, распламсалом и топлом, мало по мало схватајући да она, јесен, заправо не сазрева, већ трули, умире (рођена с болешћу која напредује). То сазнање временом недри немоћ у борби за живот, и изазива бес који који је принуђена да празни снажним, хладним ветровима, сетним, дугим кишама и песимистичким сивилом до судњег дана. А кад ће тај дан доћи?

Тешко је уочити тачку у времену кад смедеревска јесен прерасте у смедеревску зиму, мада постоје разне теорије о томе: астрономска, народна, паганска, религијска, филозофска...

Ова прича заправо нема крај, а што је најчудније нема ни почетак. Може се читати са било ког места и престати са читањем на било ком месту! Нити ће се шта добити, нити изгубити. Стајати у било ком делу круга, увек значи – бити у кругу!



Владимир Дасукигис

Мира Киршенбаум
СВЕ СЕ ДЕШАВА СА РАЗЛОГОМ



„Не можете променити прошлост, али можете променити свој живот ако у будућности будете радили оно што бисте желели да сте учинили у прошлости.” Сваки догађај у нашим животима има своју сврху и оставља нам поруку коју треба да растумачимо. Насумице се ништа не дешава. Иако су животна дешавања често збуњујућа, неочекивана, често непријатна и стресна, постоје разлози зашто се дешавају баш нама, баш сада и баш на одређени начин. Било да су добра или лоша, да ли су нас обрадовала или потресла, она свакако на овај или онај начин утичу на то да себе мењамо, да сазревамо, да обогаћујемо наше биће. „Живот је невероватно драгоцен. Никада не знаш када ће те напустити, и не можеш да га третираш више него воду из последње чашулице усред пустиње.” Али, свакоме од нас је потребно сазнање о сопственој вредности, друштвеној прихваћености, емотивној задовољности и то дивно осећање сигурности, стабилности и љубави. Када имамо све то, лако нам је да живимо. Међутим, када су нам темељи уздрмани, поткопани, оронули, а све наше наде, жеље и веровања уништени, сасвим сигурно није једноставно кренути у нешто ново. „Предузели сте све, осим задњег корака. Али, наравно, као што је рекао човек који је трчао да ускочи у брод и пао у воду – увек је последњи корак тај који вас води до циља.” Права вредност ове књиге је у томе што нас учи како да се приближимо себи сами, а онда и другима око себе. Она ће измерити ваше системе вредности, срушити вам предрасуде, и ваша увереност да све знате о међуљудским односима биће пољуљана. Познајем људе који су је прочитали до пола, за даље нису имали храбрости. Једна драга особа добила је од мене ову књигу на поклон. Још увек је држи на полици и обилази око ње као маче око вреле каше. Не плаши се књиге. Плаши се себе у њој. Све се дешава са разлогом. Ми себи, најчешће.

Никол Морган
КРИВ ЈЕ МОЈ МОЗАК



Основна чињеница број 1: И тинејџери имају мозак. Основна чињеница број 2: Мозак тинејџера „држава” је за себе. Основна чињеница број 3: Ако имате дете тинејџера, заборавите да и ви имате мозак! Научна истраживања као да су се „уротила” против свих родитеља на свету, у намери да докажу како променљиво расположење њихове деце тинејџера, спавајућа „болест”, разноврсност њихових зановетања, учестала употреба непристојних речи, „уметност” избегавања обавеза, имају своје оправдање. И то „врло забавно, поучно и уверљиво” оправдање. „Сви родитељи некада су били савршени тинејџери. Особе за пример. Никада нису пили, пушили, псовали, нити се излечавали у кревету читавог јутра. Умели су потпуно да контролишу све своје хормоне. У ствари, они вероватно уопште никада нису ни имали хормоне. Били су мирни као бубице, увек су се осмехивали и били невероватно љубазни према свакоме у својој околини. Сви родитељи такође пате од амнезије. Зато и верују да је претходни пасус истинит.” Али, шалу на страну, заиста има много начина да разумете, прихватите и помогнете својој деци која се налазе у овом јако специфичном и осетљивом животном периоду. Међутим, није све тако црно. Постоје прелепе ствари које носи само ово, адолесцентно доба и заиста није потребно да родитељи непрестано стрепе, а тинејџери да имају осећај да стално нешто трпе. Зато родитељи морају да имају висок праг толеранције, разумевања, опраштања, а сваком тинејџеру ће помоћи сазнање да је његов „мозак баш сада нарочито „пластичан”. Другим речима, лакше се може обликовати или мењати. И што му више различитих задатака сада задајеш, то боље. Сада је прави час да од њега направити чудо!” Након читања ове књиге, може вам се догодити да помислите како нимало не би било лоше да опет будете тинејџери. Неоствариво, али... Крив је ваш мозак!

Фридрих Ниче
ТАКО ЈЕ ГОВОРИО ЗАРАТУСТРА



Заратустра или Зороастер био је филозоф и пророк древне Персије. Напуштајући свој завичај у својој тридесетој години, Заратустра одлази у гору где се напaja својим духом и својом самоћом. Након десет година, његово срце се променило, те је у једно јутро устао у рану зору, стао пред Сунце и обратио му се овим речима: „Велико светло небеса! У чему би била твоја срећа, да немах оних којима си јаш! Десет година пењало си се амо к мојој пећини: ти би се заситило било своје светлости и овога пута, да није било мене, мога орла и моје змије.” Сит и пресит своје мудрости, пожеље да се врати међу људе и подели им своја сазнања. Али и свој презир према њиховим слабостима, гордости, будалаштинама, показујући им да морају да прођу још за живота кроз чистишће своје душе, јер и сам Бог има свој пакао – своју љубав према људима. „Волим онога чија је душа дубока и кад је рањен, и ко од неког малог доживљаја може пропасти: на тај начин он радо иде преко моста. Волим онога чија је душа препуна, тако да сам себе заборавља и све се ствари налазе у њему.” Данас је људска памет окренута ка сујети, неморалу, лицемерју, преварама свих познатих и до сада неоткривених врста, гмижућом злостом и палацавим страхом да ће човек као појединац једног тренутка изгубити све. То је заиста колико смешно, толико и трагично, јер човек нема ништа! Ни тело ни душа нису његови, па ни сва стечена или покрадена блага. Човек је тренутак. Уобразиља себе самог. „А ко међу људима не жели да скапа, мора научити да пије из свих чаша; и ко међу људима жели да остане чист, мора умети да се и прљавом водом пере.” Човек само треба да буде великодушан, брижан, достојанствен и љубави пун. Зар је то тако тешко, недостижно, неопраштајуће? „Време је да човек постави свој циљ. Време је да човек посади клицу своје највеће наде. (...) Крајње је време.” Тако је говорио Заратустра. Свакоме и никоме.

Прејоручује: Сања Ж. Недељковић

Мексико: земља најбогатијих и најсиромашнијих

Прву причу о њима Марији Јеремић Јулиус објавили смо у новембру 2008. године, у другом броју Смедеревској магазина. Од тада прајмо њихову историју са њом, ја за читаоце неке од њих сабирамо у овој Разгледници.

Поштовани,

Примила сам Смедеревски Магазин тек после годину дана. Мој брат, адвокат Јаков Јеремић, био је тешко болестан и није стигао да ми га пошаље, али преко телефона ме је обавестио да сте објавили на Културној страни разговор са мном. Прочитала сам и хоћу да вам захвалим. Можда ће и за читаоце моје генерације, који ме се сећају из тог времена после рата и кроз Гимназију, бити интересантан мој развој студирања музике и певања на Београдској Академији, у Италији, Немачкој, доведе до Мексика где сам ангажована за професора технике певања на Музичком Конзерваторијуму. Овде живим дуго година, имала сам много успеха са концертима као солиста са Оркестрима из свих великих градова, посебно овде у граду Мексико где ме сви познају као одличног интерпретатора европске Лиједа-песме великих немачких композитора, песама руских композитора Чајковског, Рахманинова и осталих, као и наших српских композитора попут Милоја Милојевића на стихове Војислава Илића, Јована Дучића и других.

Драго ми је да сте основали Смедеревски Магазин, који врло добро обухвата разне теме из старог Смедерева, посебно на Културној страни. Верујем да имате успеха код читалаца.

Још једном захваљујем на интересовању о мом животу и мојој љубави према музици и певању кроз живот, посебно за прве часове учења у мом родном Смедереву код од-

личних професора који су ми дали базу за даље учење и усавађавање.

Срдечно вас поздравља из Мексика.

Марија Јеремић Јулиус

Постовани,

Захваљујем на вашем писму. Извините што одмах нисам одговорила. Имала сам много посла са студентима, испите и припрема за Божићни концерт који се одржава сваке године када се певају божићне песме, Аве Марија од Шуберта, песме о Христу и његовом рођењу....

Као што знате, ово је земља коју су освојили Шпанци, донели су језик и католичку религију, тако је у целој Латинској Америци. Али, сви они и даље верују у своје старе Богове, поштују све обичаје и настављају традицију као пре много хиљада година. Многи не желе да долазе у градове, да се образују и модернизују, живе као што су живели њихови дедови.

Интересанта је ово земља! Има више Мексика – од оног са најбогатијим људима на свету, до екстремне сиротиње чије проблеме не може да реши политички систем који је тренутно на власти, а то је конзервативна партија. Пре њих, седамдесет година је владала Револуционарна партија. На површини је све било слично комунизму или социјализму, али у дубини су сви били корумпирани и богаташили се на рачун државе и богатства која ова земља има у изобиљу, почев од петролеја, гаса, туризма...

Срдечно Вас поздравља

Марија Јеремић Јулиус

Поштовани,

Надам се да сте примили разгледнице Мексика и моје слике са концерата.

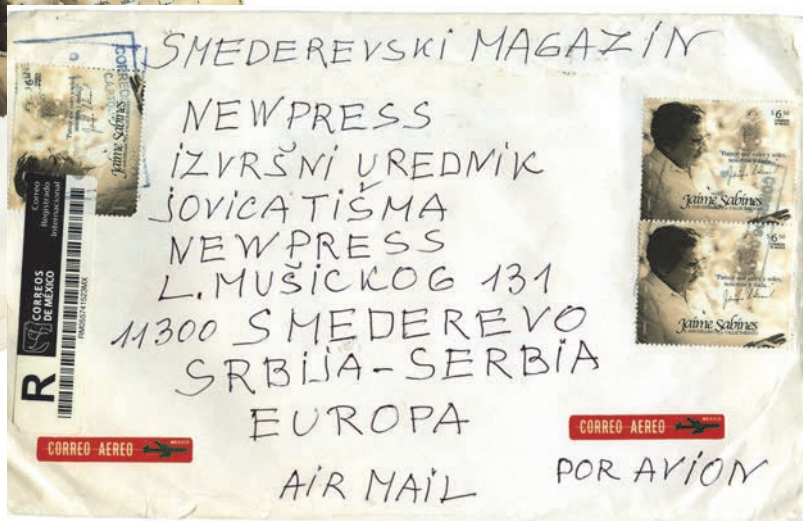
Овде се почетком јула завршила школска година, и сада је одмор до 23 августа. Било је напорно са испитима студената који су завршавали годину, као и са новим за пријемни испит. Сада морам да се одморим и скупим енергију за следећу годину.

Надам се да Магазин има интереса код читалаца!

Желим вам све најбоље и добар одмор преко лета.

Срдечно вас поздравља из сунчаног Мексика,

Марија Јеремић Јулиус



Стевин рибљи гулаш и пијани шаран

Ел знаш, синовац, кад се риба је а кад не је? Све ти пише у календар, само да гледаш како се који месец зове, па онај који има Р - једи рибу колко оћеш, ал онај који нема, а то ти је мај, јун, јул и август - не треба да јеш. Тако је мене моја баба учила, а ел знаш зашто? Зато што риба оће лако да се поквари кад је врућина, а то ти је од маја до Велике Госпојине, они нису имали фрижидери и замрзивачи, него шта спремиш то одма појеш, ел оће да цикне, ко пасуљ, на пример, и да се поквари... А мој ме деда друкчије учио, ал не за рибу. Он ме научио ди се најлепше спава. Ел заш ди? Између Велике и Мале Госпође! А кад се постидим што ме зафркава, а он се смејући па пита на шта сам мислио кад се стидим, јер он није мислио то што и ја, него је мислио на Велику и Малу Госпојину. Августовска жега тек од Велике почне да попушта, па све до Мале можеш лепо уз отворен прозора да спаваш, и удишеш касно лето. Ал на рибу да се вратим... Ја је јем стално, и кад је врућина, јер је одма спремам, а и да оћу да је оставим, не може, све се поје колко је добро. Сад да пробаш, седи. Ово ти је рибљи гулаш! Сипај, сипај и кромпир салату, лепо иде. А? Ако оћеш овако да јеш, код мене да дођеш, а ако ћеш сам да спремаш, онда овако. Узни једно кило црни лука, фино га исецкај и мети у ладну шерпу ел котлић. Онда сипај зејтин. Неког пржен црни лука оће да дави, па га ти посоли, онда неће да дави, поклопи шерпу и мети на слабу ватру. И заборави. Кад метеш со, лука почне да пушта свој софт, љутина му испари а он се сав лепо распадне. Зато, тек кад пусти софт, можеш да појачаш ватру. Кад се лук распадне мећеш рибу, комаде шарана, сома, смуђа, може и штука и крупна деверика, све да буде исто кило... И пустиш да се крчка петнес-двајс минута док риба не побели, па сунеш добру чашу бело вино, најбоља је смедеревска смедеревка, ако је нађеш и ако ти није жао да закидаш од шприцери... Док не баци кључ, у мало воде размутиш две кашике бело брашно, па чим почне да крчка а ти и то сунеш и полако промешаш, да ти гулаш добије густину. Онда додаш мало бибер и мало босиљак, и провериш да л је добро слано, и то је готово. Ако не волиш са вино, можеш да направиш са млечен парадајз и павлаку, можеш и да заљутиш са паприку, можеш

и алеву паприку да метеш, ал то ти је маџарски, а ја волим овако. Ел добар, а? Ај да наздравимо ел кажу да тако треба, воли риба да плива. Ја уз њу волим шприцер од ружице, пола-пола, и то са соду. Тако је мој отац волео, па је тако и мене научио. Он ме научио и да не будем пијаница. Кад је дошло време за бријање, тад је дошло и за пијење, и он ми је реко: Ако пијеш вино, ће да уживаш, несрећа почиње кад оно почне тебе да пије. Зато ја уз ручак попијем само два шприцера. Прво сипаш вино пола чаше, видиш, па га онда разбијеш са соду, не волим са киселу воду, бре, од ње шприцер поцрни, него са соду, и одма попијеш пола, док се у чашу буричка... И оставиш друго пола да се смири и одмори, јер ручак још није готов. Сад да пробаш пијани шаран, и он је готов, само да се одмори једно десет минута. Ово ти је товљеник, данас је Дунав такав да шарана не можеш да уватиш. А ја сам некад кроз Турски шанац ишо у баре у Аду, кренем још док је мрак, па понесем косу и куван млад кукуруз, и ди нађем добро место да јер густа трава а ја ону косу гурнем у воду једно метар па покосим траву, један квадрат је доста, и ту бацим куван кукуруз. Чим почне да свиће, почну и шарани да се скупљају на онај кукуруз... Можеш да не верујеш, ал вадио сам и' ко из корита! Ал такав шаран данас нема, он је дивљак, пошњи је од овог товљеног, месо му слађе... Ал кад нема... Узнеш зато шарана од два кила и већи, лепо очистиш и из главе и шкрге извадиш, па га плитко три-четри пута зарежеш и ту ди си зарезо у свако место убодеш чен бели лука. И лепо га посолиш и споља и унутра. Онда узнеш плек, подмажеш са зејтин, метеш шарана, прелијеш га са чашу смедеревке, па у врелу рерну. Онда направиш маринаду - једна чаша смедеревка, пет-шест чена бели лука, сецкан пешун и лис од целер, и пет-шес кашике зејтин - и на сваки пет-десет минута мало промешаш па са то премажеш шарана, а печеш око четрес минута, то је доста. Кад извадиш из рерне са маринаду што је остала још једном прелијеш и пустиш да се одмори. Пре него што почнеш да га јеш, попијеш онај шприцер што остао, а други правиш негде на пола јела тако да ти другог пола остане за крај. И то је доста! Да не будеш и ти пијан ко шаран, видиш шта га задесило!



Ју, извин'те, ја задремао!
Чекните малчице да се умијем... Таааако...! Ух...! Да је неко други, рекао бих да сам се нешто замислио, али вама могу да признам. Нисам задремао... Заспао сам! То ме држи откако смо часовнике померили један сат унапред. Не могу да се навикнем на то да ми је, чим се пробудим, један сат од дана већ прошао... А и ове летње врућине ме умориле. Кажу – што не купим климу? Зашто? Да се смрзавам у сред лета, као један Добрица? У сред августа он – промукао, па дошао да му препишем неки лек. Мислио сам да је од сладоледа, али хладне воде, а он каже – од климе! Ја, опет, помислим да је био на неком путу, на северном полу, на пример, где је и лети хладно па се прехладио, кад – није. Прехладио се у својој соби. Било му је врућина па је укључио собну климу и заспао. А кад се пробудио, само шишти! Реч једну не може лепо да изговори. Што ри рекла моја стрина – има слику, али нема тон. Е, тако и тај мој друг Добрица: отвара уста али гласа нема. Грло црвено, очи црвене, чело црвено... И, сад, да је то неко дете па да разумем, али одрастао човек...! А да га питам где му је била памет кад је то урадио, не иде, старији је и од мене. Зато ја њему овако кажем – Добрице, ја има рецепте само за децу, али оно што ваља за свако дете, ваљаће и теби. Зато – слушај:



Прехлађено дете треба чај топао да попије, ако га то не излечи, зна се – ту су ињекције! Зато – знојав не пиј воду, кад је хладно – утопли се, кад покиснеш ко три миша – чувај здравље, пресвучи се. Посебно се лети пази када се укључи клима, надрљаћеш кад претераш јер ти лето није – зима!

Јавио ми се пре неки дан, повратио му се глас, па каже: „Еј, докторе, откад не укључујем климу само ми се дрема, али је тако и боље. Када ми је баш мноооого врућина, ја потражим неку хладовину, попијем воду, сок и знаш шта још – и чај, иако нисам болестан, али је чај за врућину супер! То свима да препишујеш кад ти каже твој Добрица!“ И, ето, препишујем: И кад је лето, и кад је зима, и кад је пролеће и јесен – знај, пријаће топао, пријаће хладан, с медом, без меда, ал' увек – чај! Да...!

Али, уопште нисам то хтео да вам причам, нешто друго сам имао на уму. Исто је о назебу или прехлади, али нешто друго. Дође код мене јутрос једна Верица. Дobar дан, кажем ја њој, добар дан, каже она мени, и – у ординацију ми уведе прасе! Бело, лепо, слатко прасенце, дивота једна, али зашто код мене? Па, ја нисам ветеринар. Оно што важи за децу, важи и за одрасле, али људе, а не за животиње и друге прасиће. Кажем ја њој то, а Верицине ти се очи одмах засузише... Нисам претерао, него је она таква, зачас се растужи. И, пристанем да чујем њен проблем. Ово је Срећко, каже она мени, мој љубимац. Назебао је. Давала сам му чај, али не помаже. Можда зато што није био довољно врућ, питам? Не, каже Верица, него се изгледа чај није лепо скувао јер је од кукуруза... Аха, направим се мудар, а, право да вам кажем – не знам шта да радим. Реци – А! - кажем ја Срећку, а он ништа. Шта ћу сад, мислим се, па се сетим: Кажи – Грок! Грок! – огласи се Срећко. Грок, али – јок! Нисам успео лепо да му погледам грло. Кажи опет – Грок! Грокне Срећко, ја гвирнем... И тако смо гроктали једно седам-осам пута док нисам уочио проблем. Сварно прехлада. Од чега, питам Верицу, каже – од перуцкања... По цео дан Срећко се купа, умива, перуцка ноге и уши... Просто обожава воду. То ли, дакле, то! – сине мени, па оловку у руке, и овакав рецепт препишем:

Чистоћа је пола здравља,
од давнина то је знано.
Брините о хигијени,
ал' немојте – претерано!
Ко се сваки час перуцка,
и кваси се без потребе,
себи само штету чини
јер тад може да назебе...

Људи, овакав случај нисам до сада имао, признајем. Прасе – чистунац. У реду, зна се да не ваља бити прљав као прасе, али, брате, не ваља бити ни чист као прасе, мислим, као Срећко. Видите докле вас то може довести. Да...!

Него, нешто треће сам хтео да вам испричам. Јесте ли видели овог Немању што је малопре изашао? Е, дошао он и каже, има два проблема. Прво, хтео би да му поклоним један миг, а друго... Е, ту сам га прекинуо. Да прво решимо – прво. Питам, шта је то прво што жели, мислим – нисам добро чуо, а он каже: „Поклоните ми један миг!“ Тим речима! Шта ће ти миг, питам, зар ти не умеш да намигујеш. Не умем, каже Немања! Покушавам, и не уме. Кад год хоћу нешто да кажем каобајаги, па да намигнем да се зна да је каобајаги, ја намиг-

otvoreno

Dr
Dexy

нем са оба ока и нико не зна да је то каобајаги него мисле да сам трепнуо! Муку мучим, каже Немања и само што не бризне у плач, јер ме сви схватају озбиљно, не смем ни да се нашалим, јер нико не зна да је то каобајаги... Ништа, кажем ја, и намигнем једно десетак, дванаест пута, ставим му све те мигове у један фишек, и дам. И још му намигнем три пута, и те мигове му ставим у џеп, да му се нађу, и питам који му је други проблем. А он каже: „То је мој дивносаурис!“ Мислиш – диносаурис, исправим га правећи се паметан, а Немања ће: „Не, то је дивносаурис јер је то један диван диносаурис!“ Како нисам одмах схватио, а све је јасно. Добро, шта мучи дивносауруса, каже Немања – прехладио се! Боже, Боже, помислим, ово је нека редња! Све неки прехлађени, кијавичави, кашља-ви, у сред лета! Шта је било, хтедох да питам, али нисам. Одмах се видело. Немањин дивносаурис се играо, играо, игра, па се ознојио, ознојио, ознојио, па тако знојав право из фрижидера хладну воду пио, пио, и још је онако знојав бос испред фрижидера стајао, стајао, стајао... И – прехладио се. И, сад, шта ћу? Прво, дам дивносауруса марамицу да истресе нос, па му скувам један чај, па му дам моје нове чарапе у старе патике и пошаљем их кући, да се лечи. И још им ову песмицу о једном Аци кажем:

Запомаже један Аца:
„Јој, бабице, дај, пожури...
Добио саб кибабицу,
Из носа би страшно цури!“
Мора тако, када знојав
босоног по хладном газиш,
пијеш хладно, једеш хладно,
па сад слиниш, јер – не пазиш!
Одмах им је све било јасно, а надам се да је и вама.

Да...

Него, нешто четврто сам хтео да... Ијаааа! Па, ја запричао а обећао сам једном старом чајнику да ћу доћи да му измерим температуру. Изгледа да се и он прехладио, само спрема леден чај. Извините, жури! Навратите у децембру!

Другари, ако имате неки проблем, слободно ми пишите, у следећем броју Магазина добијате одговор, часна реч! Моја адреса је: Доктор Декси, Улица Лукијана Мушицког број 131, Смедерево 11300, а можете ми проблем послати и по голубу писмоноши, или на меил info@newpress.co.rs само напишите да је за мене. Ето, тако... Сада ме извините, чајник ме чека

Припремљеност детета за полазак у школу

Пише: Слободанка Рагосављевић

Полазак у школу је прва, важна велика промена за дете. Због тога, у предшколском периоду оно треба да достигне одређен степен психо-физичког развоја, односно социо-емоционалне зрелости за похађање основне школе, зрелост за праћење школског програма.

Који су чести разлози одлагања поласка у први разред?

Најчешћи разлози за одлагање поласка детета у први разред су: несамосталност, недовољна усмереност пажње на захтев за решавањем одређених задатака.

Шта подразумева појам „зрелости“ за полазак у школу?

Дете треба да има развијене интелектуалне способности: памћење, мишљење, пажњу, потребно је да поседује неке вештине и знања, а такође и одређени степен социо-емоционалне зрелости. То је појам којим обухватамо физичку, интелектуалну, емоционалну и социјалну зрелост.

Физичка зрелост је важна јер деца носе тешке ђачке торбе и седе 45 минута на часу. Дете треба да буде припремљено да само брине о себи.

Емоционална зрелост подразумева да дете реагује адекватно, да може да контролише своје емоције, одлаже своје жеље, контролише љутњу, бес и слично.

Социјална зрелост је у тесној вези са емоционалном зрелошћу и значи да дете може да се прилагођава на нову средину и ново друштво, да прихвати нова правила понашања. На овом узрасту је веома битна вештина комуникације.

Интелектуална зрелост обухвата развијеност психичких функција: развијеност говора, разумевање туђег говора и умеће слушања, развијеност и усмереност пажње, памћења и логичког закључивања.

Веома је важно да дете има развијену графо-моторику да би лакше савладао технику писања. Немојте децу учити читању и писању! То ће радити стручно лице – учитељ! Време које бисте утрошили да бисте неучко дете учили писању посветите заједничкој игри или читајте детету кратке приче или бајке. Уколико је дете самостално научило да пише не ускраћујте му то. У школи би требало да се примјењују такзвани индивидуални планови учитеља за децу која су већ савладали технику читања или писања, или имају посебну потребу да на другачији начин и другим темпом савладају градиво.

Шта је веома важно пре поласка детета у школу?

Добро је да дете има усвојене културно-хигијенске навике: да самостално користи тоалет, да уме да се само обуче и обу-



Слободан Срђић

је, да зна где оставља своје ствари, да уме да користи прибор за јело, да се лепо понаша, поштујући заједничка правила понашања према вршњацима и старијима, да зна да се оријентише на улици, да зна кућни број телефона, назив улице у којој станује и имена родитеља.

Не плашите дете школом!

Одвојите време у којем ћете се посветити свом прваку, покажите заинтересованост, похвалите сваки успех вашег првака.

Родитељ је ту да развије осећај одговорности код детета тако што ће инсистирати да дете своје ствари остави на одређено место. Дете мора да има своје место, свој кутак у коме ће да ради своје задатке и да се игра.

Не заборавите – дете мора да има времена за игру!

Дете треба тај кутак да доживи као свој простор за рад и игру. Поступно одређујте дужину времена које дете проводи радећи задатке. То треба увежбавати у периоду пре школе. Најједноставније је да дете запослите тако што ћете му дати да се игра сваки дан у исто време и на истом месту, а играчке могу бити: стари папир, заобљене маказе и лепак, старе часописе, бојице, оловке, тесто, крпице, конци, амбалажа... све што може подстаћи његову креативност. Тако ћете успети да дете буде разиграно и да поштује ред.

Дете ће бити у прилици да остане само код куће.

Да ли је за то спремно? Ако је спремно, не остављајте га самог када то не морате, јер би то дете схватило као злоупотребу спремности да остане само у кући. Кад за то постоје оправдани разлози, планирајте заједно с дететом садржаје игре док буде само и чека вас.

Каква је наша основна школа?

Да ли је развојна концепција предшколског васпитања и образовања данас у контрадикторној вези са застарелом концепцијом основног образовања?

Дете је у предшколској установи навикло на слободу изражавања и могућност избора, које нема у првом разреду основне школе јер се драстично и нагло спутава и гуши. Нагли преокрет се доживљава као шок и дете се отежано прилагођава новом друштву вршњака, учитељу уместо васпитача и његовим новим захтевима. Деца најчешће не могу одједном да седе цео час јер то нису навикли у предшколској установи.

Модерне генерације – деца техничке револуције

Модерне генерације деце одрастају у доба техничке револуције, компјутера, мобилних телефона, интернета и сличног. Динамичност живљења условљава њихово брже и раније сазнавање. Данас учитељи кажу да су деца мање одговорна, без радних навика и без обавеза, а уз то су и несамостална у физичком и у емоционалном погледу. Као последица тога су тешкоће самосталног сналажења у прихватању школских обавеза. Зато је неопходно да се образовни систем прилагоди деци данашњег времена, да покуша да нађе одговарајућа решења за њихове потребе и интересовања. Учење код деце у првом разреду треба да буде игролико, а прелаз из вртића у школу треба да буде што безболнији. Не би смео да се осети нагли прелаз из безбрижне игре до строгих правила и много обавеза. Предшколска установа чини корак напред и у припремном предшколском програму омогућава детету да кроз игру схвати појам припадности, обавеза и одговорности. Образовање које је проевропски оријентисано томе треба да тежи.

Како одложити старење: шта стварно знамо

Не постоји болест која се зове старосћ. Од старосћи још нико није умро – умире се од болести које најадају човека.

Пише: **Верица Алексић**

Сваких једанаест месеци организам обнавља своје ћелије. Како то да тада не ишчезавају знаци старења? Наука сматра да наш начин живота не дозвољава да се из организма изведу све остареле ћелије! Претпостављамо да свако од нас, ко је заинтересован да активно продужи свој живот, мора да се заинтересује за овај проблем. Индивидуални програми који се састављају за правилну исхрану мушкараца и жена од 24 до 40 година могу да знатно допринесу у борби са превременим старењем. У нашем свету, практично као и у животињском, изнимно је ретко умирање од старости, углавном је у питању губитак способности организма да издржи агресију микроба и да координира мишићни напор. Ако ово имамо у виду, јасно је да дуговечност зависи више од стања организма, од активности његових имуних реакција, него од окружења у коме се човек налази. Нема доказа да се у старости мора престати са физичким активностима, јер има безброј примера да људи од 60, 70 па и више година настављају да раде и сложене психичке и физичке послове. Управо су ове вежбе и стална активност духа и тела оно што вам може помоћи да обновите животну енергију и да умногоме успорите старење организма.

Шта је старење?

То је природни процес који све више добија на убрзању како време одмиче. У прво време и мушкарци и жене старе једнаком брзином, а после 48 година мушкарци старе за око три пута брже. Код жена се ово убрзавање старења дешава око 55. године, после чега старе чак четири пута брже него раније. Укупно гледано, жене у периоду од 48 – 90 година изгледају млађе од својих вршњака.

Како да се супротставимо убрзаном старењу?

Данас се зна да за очување бодрости и здравља треба да се, док имамо мање од 40 година, бавимо физичком активношћу најмање 1 сат дневно, а после овог периода 1,5 сат на дан. У нашем телу сваке секунде одумиру ћелије, оне се распадају, а њихови продукти се изводе из организма без посебне штете по њега – али само под једним условом – док тело није преморено! Замор снижава способност да се ослободимо од отрова (отрова умора) који стварају предиспозиције за инфективне или дегенеративне болести. Ћелије организма се стално деле, рађају се нове, које постепено старе. У првој години живота проценат старих ћелија не премаша 1%, а у педесетогодишњем узрасту проценат старих ћелија достиже од 40% до 50%. Ако су капилари око нормалних ћелија блокирани одумрлим ћелијама и продукцијом њиховог распадања, то знатно омета прилив и доставу ткивима хранљивих материја као што су кисеоник, аминокиселине, гликоза, електролити и витамини, а отежава и елиминацију нуспроизвода делатности ћелија. Накупљање отпада смета раду ћелије и делимично блокира нормални доток хранљивих материја које смо унели у организм.

Шта да се ради

Благовремено ослобађање организма од одумрлих ћелија успорава долазак старости. Ово се постиже режимом исхране, клизмама са сољу и малим дозама диуретика. Ја лично нисам

заговорник клизми и диуретичких препарата, више волим здрав начин живота и систематично занимање физичким вежбама, редовно купање такозваним ваздушним купкама (вежбе са што мање одеће на сунцу и свежем ваздуху), купкама са лековитим биљем или емулзијом од смоле јеле. Као резултат старења измене у организму доводе до смањивања његових могућности адаптације. Условно се може разликовати нормално, физиолошко или превремено старење. Код физиолошког старења човек до дубоке старости остаје здрав, способан да се самоопслужује и да до краја сачува интерес за живот. Превремено старење карактерише се раном појавом промена везаних за старење, а условљено је болестима, стресом и негативним деловањем средине. Јаки негативни утицаји су алкохол и никотин, јер смањују могућност организма да се адаптира; људи који робују овим погубним навикама много брже старе, далеко пре од нормале карактеристичне за доба живота. Старење је, дакле, индивидуални процес и стање организма човека који стари често се не поклапа са просеком, па се појавила неопходност да се разликује такозвана календарска, то јест хронолошка и биолошка старост. Биолошка старост не мора да се поклапа са хронолошком. Од великог значаја су и наследни фактори. Установљено је да у породицама дуговечних и њихова деца и најближи сродници такође дуге живе. Профилактичке и хигијенске мере које се спроводе од раног детињства не само да потпомажу да се спрече многе болести и превремене старости, него у знатној мери утичу на здравље и дуговечност потомака. Процеси старења се убрзавају после 25 до 30 година, када је биолошки развој углавном завршен. Почину да страдају очи, зуби, смањује се стварање црвених крвних зрнаца, садржај калијума у ћелијама и спира се калцијум из костију. Функције ћелија кошта не сржи се смањују, као и количина белих крвних зрнаца, са изузетком Т-ћелија. Највећи број белих крвних зрнаца код младих људи запажа се у јутарњим сатима – између 6 и 7 часова, а код старијих од 14 до 15 сати. Код старијих брзина циркулације крви се смањује за трећину. Зато се свим особама преко 40 година саветује да се са више пажње односе према исхрани, јер одлагање масноћа због успорење циркулације може да доведе до сузављања крвних судова.

Значај надбубрежне жлезде

Током година мења се квалитет и количина хормона који утичу на виталност организма, а то су хормон раста, естроген и други. Естроген штити организм жене од срчаних болести и од остео-порозе. Све се ово лагано губи већ од почетка климакса. Физичка снага, густина костију и опште здравствено стање, као и неке интелектуалне функције зависе од тестостерона – мушког хормона. Кора надбубрежне жлезде почиње да га лучи око седме године живота, а максимум се достиже око 25 – 30 година, да би се ниво смањивао све до седамдесете године, када износи само око 15% од максималне количине. Хормон који помаже рад срца, имуног система, смањује осећај бола је такође производ надбубрежних жлезда, а зове се дихидроепиандростерон. Он обезбеђује нашем телу нормалну температуру. Ако се организм нађе на превисокој температури, он лучи хормоне који подржавају оптималну температуру. Али, ако све не функционише нормално, ако су надбубрежне жлезде преморене, нама је стално хладно. Тада се морају утоплити ноге, али и крста до појаса. Умерено и постепено повећавање излагања хладноћи тренира ове жлезде и враћа њихову способност да производе одговарајуће хомоне. Зато је изванредно корисно да се свако топло купање заврши хладним тушем, јер свако тело, у нормалном здравственом стању, лако подноси мало расхлађивања после вреле купке. Крвни судови коже се скупљају и крв се интензивно враћа из коже унутрашње органе, па и у надбубрежне жлезде, јача метаболизам у њима, припрема их на јаче деловање хладноће. Ако после оваквог топло-хладног купања осетите да зебете и да желите да се угре-

жете, значи да је код вас све у реду. Ако осећате хладноћу, треба да смањите контраст за око 2 пута. Ако сваког пута осећате исто, смањите још више деловање хладним тако што ћете после топле купке само обрисати пешкиром намоченим у хладну воду, а нећете се туширати хладним млазом, а онда пешкиром који је намочен у врућу воду. Ова блага процедура је такође средство за каљење организма. Док се испарава са површине коже, врела вода смањује њену температуру и благо стимулише адреналне жлезде. Претерано утопљавање тела је исто тако лоше као и прехлађивање: ако зној, који хлади кожу код претопљавања, може да испарава, све је у реду, али вишак одеће не даје такву могућност. Одећа се влажи и све отровне материје које су изашле кроз поре коже поново се враћају у њу, бивају убачене у крв и почињу да делују токсично на све системе организма, а посебно шкоде плућима и јетри. Надбубрежне жлезде, које нису добиле очекивани ефекат, смањују своје потенцијале и функционалне могућности. Ослабљене функције надбубрежних жлезда, баш као што је то случај и са полним жлездама, воде у неурастенију, а то онда још додатно погоршава њихово стање. Да бисте избегли овај зачарани круг, треба да радите редовне физичке вежбе, да се здраво храните и да се сунчате преко лета (то јача бубреге уопште), а о каљењу, уколико је могуће и уколико вам стање дозвољава, већ је било речи.

Утицај хормона раста

За подмлађивање организма веома је важна стимулација хормона раста који се заједно са својим катализатором ствара у мозгу – катализатор у хипоталамусу, а хормон раста у хипофизу. Хормон раста утиче на стање костију, мишића, на метаболизам холестерола, на имунитет. Није случајно што га научници све чешће називају еликсиром младости. Организам смањује лучење овог хормона после тридесете године, а када је човеку седамдесет година, ниво хормона раста је само 25%. По мишљењу доктора Блекмена један од разлога је промена у структури сна, јер се хормон раста лучи углавном ноћу, и то само у фазама најдубљег сна, када енцефалограм бележи преовладавање спорих таласа. У старости ова фаза сна се скраћује, а врло често још и погоршава разорним деловањем разних болести и лекова. Исто тако је за лучење ових хормона погубан седећи начин живота, јер је познато да физичка активност помаже лучење овог хормона. Чак и код оних који су годинама били физички неактивни, па су изменили свој начин живота, секреција хормона се нагло појачава.

Опште препоруке

Народна медицина даје много рецепата дуговечности, а ево једног:

Треба редовно пити чај (настој) од листа белокопитника, биљке сличне подбелу, великих, крупних листова (*Petasites officinalis* Moench, *Petasites hybridus*) који се претходно осуше и уситне.

За превентиве превременог старења организма морате:

- систематично да се бавите физичким вежбама које јачају циркулацију и метаболизам;
- повремено да боравите на планини, јер то побуђује механизме и активност коштане сржи;
- да се храните висококалоричном храном, богатом драгоценим беланчевинама, витаминима, микроелементима.

Због смањења унутрашњих површина артеријских капила и срца, са старашћу долази до њихове све слабије исхране. Да бисте спречили превремено старење срца и крвних судова у њему и око њега морате:

- редовно да се бавите физичком активношћу;
- да пазите на тежину и стекнете навику да се не преједате;
- да се одрекнете пушења;

После 40 можете можете да врло умерено користите алкохол, а дотле га не треба уопште користити.

После 40 година код мушкараца (и после 55 код жена) почиње да се смањује обим крвних судова мозга. Да бисте спречили старење мозга и кичмене мождине, као и нервног система у целини, било би добро:

- редовно да вежбате на отвореном, али без претеривања;

– више да читате, разговарате, тренирате свој ум, јер и мозак, као и мишићи, стално треба да се развија и вежба, јер тако постаје јачи;

– непрестано да активирате чула и органе тих чула (боравите у природи, гледајте филмове, занимљиве позоришне представе, обилазите изложбе, посматрајте слике и друга уметничка дела у музејима и галеријама, слушајте музику, посебно етно и озбиљну... уживајте);

– увек пред собом треба да имате позитиван циљ, како би вам сутрашњи дан изгледао ведар, а не мрачан и непожељан;

– искористите сваку прилику да се радујете и насмејете јер весело расположење продужава живот и чини га лепшим;

– на време лечите кардиоваскуларне болести, јер од рада срца и крвних судова зависи и радна способност ткива мозга;

– правилно се храните;

– немојте да пушите!

И не заборавите

Не постоји болест која се зове старост. Од старости још нико није умро – умире се од болести које нападају човека.

У следећем броју: алтернативне методе лечења деце

Напомена – упозорење: Пре него што почнете са коришћењем било ког биолошког стимуланта, разговарајте са својим лекаром и затражите савет од њега. Самолечење, без лекарске контроле, може нашкодити вашем здрављу!

JESEN 2010. ... EVROPSKI GRADOVI ...

Posetite sa nama...

PARIZ - GRAD SVETLOSTI	8 dana, po ceni od 279€
RIM - VEČNI GRAD	6 dana, po ceni od 189 €
PRAG-ZLATNI GRAD	6 dana, po ceni od 199 €
BERLIN-GRAD ISTORIJE	6 dana, po ceni od 199 €
ATINA-KOLEVKA STARE CIVILIZACIJE	6 dana, po ceni od 199 €
ISTANBUL-GRAD NA DVA KONTINENTA	6 dana, po ceni od 145€
BEČ- GRAD MUZIKE	4 dana, po ceni od 99 €
BUDIPEŠTA - KRALJICA DUNAVA	3 dana, po ceni od 59 €
AMSTERDAM-GRAD LALA I VETRENIJAČA	8 dana, po ceni od 309 €
ŠPANIJA - FRANCUSKA - ITALIJA	10 dana, po ceni od 279 €

REDOVNE AUTOBUSKE LINIJE

BEČ
PARIZ
SKOPLJE
TRST
VIČENCA
FIRENCA

AVIO KARTE

DIREKTNE REZERVACIJE I ŠTAMPANJE AVIO KARATA U AGENCIJI

ELDORADO

TEL/FAX: 026/ 645-820; 026/ 645-821 eldorado@sohosistem.net
www.eldorado.rs

Музика је мој избор

Рођен сам у породици музичара, тако да сам од малена био упознат са класичном музиком, а свакако и инструментима које свирају чланови породице. Први узор био ми је отац Милан Ераковић који свира и предаје хармонику у музичкој школи, тако да није било тешко наслутити да ће овај инструмент бити и мој избор. Жеља да свирам и бавим се музиком била је искључиво моја, коју су моји родитељи, наравно, прихватили и подржали.

Музичка школа

Сећање на школовање у смедеревској Музичкој школи „Коста Манојловић“ буди лепе успомене и носталгију. Основну музичку школу завршио сам у класи професора Милана Ераковића, иначе мог оца. Већ тада имао сам наступе на многобројним концертима иако још увек нисам све то толико озбиљно схватао. Затим су дошла и прва такмичења. Још увек се сећам првог такмичења у Београду и друге награде коју сам тада освојио. Од тада је све некако ишло својим током. Почео сам озбиљније да схватам свој позив и наступао све више. Касније су, осим неколико других, почеле да се нижу и прве награде на такмичењима у Београду и Смедереву. Непуне две године после тога знао сам свој даљи пут. У нашу школу 2003. године дошао је нови професор хармонике – Гвозден Ераковић, мој стриц. Те године кренуо сам у средњу школу и постао његов ђак. Како сам постао искуснији, наступао сам на свим већим такмичењима у земљи и освајао прве награде. Дошла су и интернационална такмичења највишег ранга у Словачкој, Немачкој, Светски трофеј у Шпанији, па у Крагујевцу, и на свим тим наступима бивао сам међу првих пет најбољих свирача.

Хармоника

Што се тиче инструмента, увек је било тешко, јер није било довољно новца за квалитетан инструмент. Зато сам увек морао да будем задовољан инструментима осредњег квалитета, док су моји конкуренти свирали на далеко бољим и професионалнијим хармоникама. У нижој школи променио сам две хармонике, док су за средњу школу родитељи морали да се снађу, подижу кредите да би ми обезбедили добру италијанску хармонику. Наравно да су ми први узор били отац, а касније и стриц. Од малих ногу гледао сам како свирају, касније су ми предавали и наравно да сам се у појединим тренуцима поистовећивао са њима. Касније сам већ из-

градио свој став и стил свирања и размишљања. Ипак, сматрам да је било веома важно имати такве узорце, иначе се никада не бих развио на овај начин.

Немачка

На Светском трофеју у Крагујевцу упознао сам младића који је тада завршавао студије у Немачкој и распитао сам се о професорима и како тамо функционише систем школовања. Када сам чуо да је реч о једној од највећих извођача и педагога за хармонику – професорки Мије Мики, пореклом Јапанки, нисам се двоумио око пријављивања на ту Академију. То је град Есен који се налази у рурској области Немачке. Музичка академија није позната само по хармоници, већ и по виолини, клавиру, кларинету, виолончелу, као и плесу и глуми... На академији има још неколико студената из Србије, који су на Одсеку виолине, код познатог професора Минчева. Само школовање на мом одсеку, инструменталном, нешто је лакше него код нас, што се тиче теоретских предмета, али се зато доста поклања пажње и времена инструменталном усавањању. Музички живот Немачке је далеко богатији и разноврснији него код нас. Готово сваки већи град има свој врхунски симфонијски оркестар. Људи се у великој мери интересују за уметничку музику, зато и има велики број концерата. То је и за нас извођаче веома добро јер можемо да покажемо своје умеће, а и да зарадимо за живот свирајући, а не радећи друге послове као у Србији. У Немачкој сам успео да видим и чујем врхунске уметнике класичне музике, а такође, и да одржим велики број концерата.

Тешко време

Данас је све теже преживети, а и снаћи се. У нашој земљи је јако тешко живети од класичне музике. Концерата ван Београда и Новог Сада скоро да уопште нема, а и када их има људи су потпуно незаинтересовани да дођу и чују нешто тако. Трдићу се да редовно свирам на концертима, јер сам се за то и школовао. Место у музичкој школи ме не привлачи много и то ми је последња жеља. Покушаћу да остварим што више контаката у Немачкој да бих у будућности могао да живим од музике.

Драјан Павловић



Музика је мој избор: Филип Ераковић

Смедеревска бела једра

Једрење – једриличарство – иријада иријацији сирјова на води код који се максимално користи иравац и снаја вејра. Исте називе има и друји сирји, али једрилице йлове недеским йросйрансйвима.

Пише: др Миодраг Д. Сјејановић

Почетак пре пола века

Једриличарски клуб у Смедереву основан је 28. априла 1948. године под именом Друштво спортског бродарства „Илија Ташић“. За првог председника изабран је Мирко Ђорђевић, а међу оснивачима су били једриличари и кајакаши: браћа Милан и Јован Познић, Милутин Дошен, Душан Петров, Вера Стокић, Душан Гојков, Миодраг Комленц, Јован Бокшан и Јован Милић. Пет година касније Друштво приступа Спортском друштву „Металац“ и добија име које задржава до данас. У то време председник Клуба био је познати професор у Гимназији и веслачки тренер – Владимир Аубрехт. Поред једриличара активни су били још и кајакаши и кануисти.

Први успеси

Једриличар Јован Познић (класа „Динга“) донео је у свој град 1959. године прву

титулу шампиона Србије. Две године касније, у истој класи, и Душан Петров је био најбољи у Србији. У класи „Шљука“ 1971. године Станковић и Јоцковић су најбољи у Србији. У периоду од 1968. до 1978. године једриличари „Металца“ припадали су самом врху овога спорта у Србији, а значајан допринос још су дали: Душан Јанковић, Војислав Ђорђевић и Сретен Убирип. Набавком једрилице олимпијске класе „470“ 1974. године Ђорђе Познић и Чedomир Јевтић победили су на првенству Србије, а на међународној регати „Куп Ђердапа“ заузели су девето место.

„Шарло“

Писати о једрењу на води, а не истаћи заслуге Милана Познића, познатијег под надимком Шарло, био би потпуни промашај. Шарло је у Бродарском клубу целог живота био „девојка за све“. Поред так-



Легенда смедеревској једрења:
Милан Познић Шарло



Успомена на Рејатиу йоводом Дана Дунава 2007. године



Прва победа већ са осам година: Анђела Павић

мичарских активности водио је бригу о целокупном пловном парку и о просторијама на Веслачком клубу. Не само да је поправљао оштећене једрилице већ је и градио неке моделе. Организујући такмичење за најмлађе (Класа „Микротонер“) под називом „Шарлов куп“ Бродарски клуб трајно је сачувао успомену на свог великана.

Нови ветрови

Последњих година руководство Бродарског клуба „Металац“ на челу са председником Ђорђом Познићем настоји да грађанима Смедерева што више приближи Дунав. У том циљу прихваћена је европска манифестација „Дани Дунава“, а у оквиру



„Смедеревске јесени“ организује се „Шарлов куп“. У Голупцу, центру Једриличарског савеза Србије, Бродарски клуб сваке године организује Школу једрења за најмлађе. У 2009. години 18 малишана из Смедерева, Голупца и Доњег Милановца бесплатно је савладавало почетне вештине једрења. Такмичења нису у другом плану, а највреднији резултат постигнут је на Светском првенству у Москви освајањем 11. места у touring категорији.

Успеси најмлађе

Анђела Павић је имала само седам година када ја у Бродарском клубу први пут ушла у једрилицу. Већ следеће, 2006. го-

дине забележила је прве победе, да би наредне била на самом врху у Србији. Навешћемо само прва места која је Анђела освојила у назначеним годинама: Отворено првенство Београда, „Зокијев куп“, Државно првенство у Голупцу, Куп Ниша, Куп Гемакса и Куп ослобођења Београда. За остварене резултате Савез спортова у Смедереву сврстао је крајем 2007. године Анђелу Павић међу најбоље младе спортисткиње и доделио јој призања. Убрзо после тога млада једриличарка напустила је свој матични клуб.

Добар ветар – бела једра.



Кућица, кућа доброг роштиља... Посетите нас и пробајте специјалитете са роштиља!

Хумореска

Добро јутро Европо

Ајд боже помози, прекрстим се и оженим по трећ пут, али се не венчавам да не бих имао перипетије око развода као у прва два случаја. Жена ми је таман: вредна, паметна, штедљива, само... много, брате, љубоморна. Не може да смисли жене у мојој близини. Добија напад беса и хистерије, а по врату јој искачу црвени печати, ако ме види у женском друштву.

Мушкарце ми није забрањивала. Могао сам да се дружим и да будем с њима до миле воље. Шта ћу, прихватим реалност. Ишао сам у кафану, у кладоницу, у шах клуб, у куглану, а преко лета на базен...

Посебно сам се спријатељио са Миланчетом. Човек је у младости био манекен, бавио се мало и балетом, а касније је завршио фризерску академију и постао успешан шишач и берберин. Дружили смо се скоро свакодневно.

– Море, сумњиви сте ми вас двојица! – пецну ме једног дана бурегија Стева који је, такође, био повремено у нашем друштву.

– Море, носи се! – одговорим му.

За разлику од Стеве жени нисам био сумњив. Она је имала своје женско друштво и супер се забављала.

Пре десетак дана Миланче ми је предложио да скокнемо до Холандије и да се лудо проведемо. Нисам могао да га одбијем, готову када је понудио да он финансира све трошкове седмодневног аранжмана.

У Амстердаму ми се догодило нешто најлепше. Миланче ми је најпре изјавио љубав, а потом ме је и запросио. Нисам могао да га одбијем и ми смо се срећно венчали. Првог дана у браку било ми је јако болно и криво, после све боље и боље.

Позовем жену:

– Ало, Мицо, ја сам у Амстердаму!

– Побег'o си с неком опајдаром, олошу! – вришти.

– Каква опајдара, Мицо, са Миланчетом сам!

– Па шта радиш тамо, идите?! –

– Ништа, удо сам се!

– Ко?!

– Ја...

– За кога?! – пита.

– За Миланчета, срећо!

– Честитам!

– Хвала...

– Само да знаш и ја сам се оженила!

– Молим?! – згранем се.

– Оженила сам се са правником Маргаритом!

– Добро јутро Европо, лаку ноћ Србију и збогом памети! – ускликнем.

Љуба Илић

Афоризми

- Мито одбијам само у начелу, а примам у појединостима.

Вишомир Теофиловић

- За њега кажу да је лопов, криминалац и бизнисмен. Родила га мајка за све.

- Купио је диплому, и сад неме пара да купи радно место. Ето зашто се школовао.

Ранко Гузина

- Ми смо за Европу важна карика. Само смо се откинули с ланца.

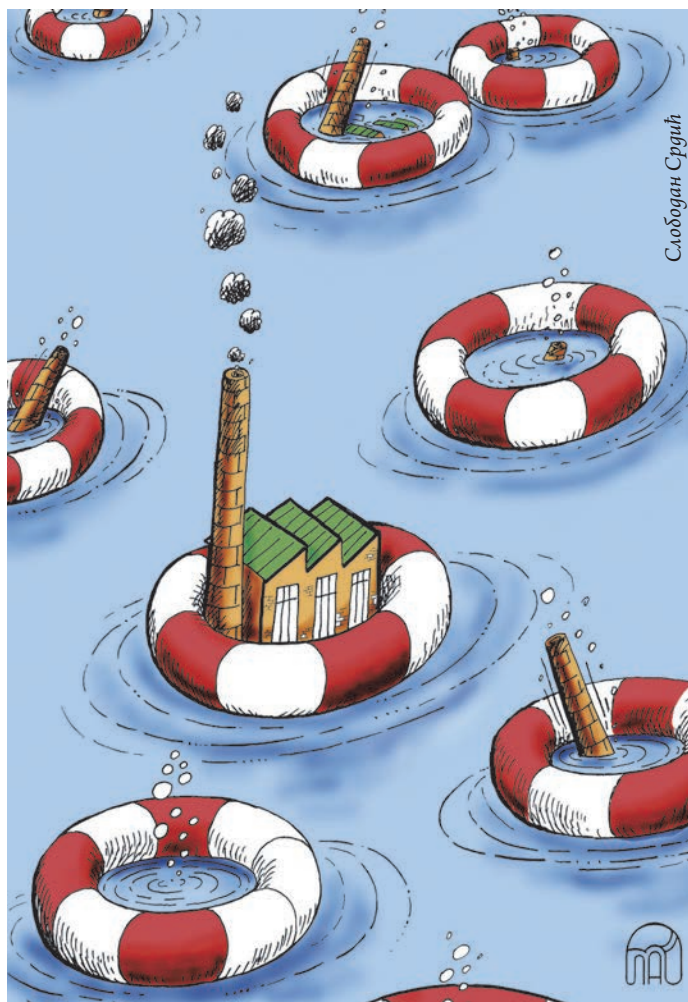
Раде Јовановић

- Полиција у стопу прати криминалце, а неке је чак и претекла.

Александар Чојирић

- Наша политика је велика модна писта на којој добро обучени манекени шетају пред голом публиком.

Расићко Закић



Ко касно бразду заоре у јесен чичак обере

Тако вели народ, јер зна да се само правовременим трудом до доброг плода може стићи, а сав се труд у једној години у добру јесени сабира.

Но, није згорег и боговима се помолити.

Стари Грци су жртву приносили Карпи, богињи јесени, једној од три Хоре, три кћери врховног бога Зевса и богиње Темиде. Карпа је са својим сестрама, Анатолом, богињом пролећа, и Талом, богињом лета, осигуравала правилан долазак годишњих доба и тако одржавале ред у природи. А кад има реда, онда труд није узалудан.

Наши преци Словени своју богињу јесени звали су каткад Сива, каткад Жива, а каткад Зозилеја, зависи од тога јесу ли јој се молили за плодност земље, за живот или да им децу сачува. У сваком случају, она је била богиња мајка, типично божанство плодности. Њена коса је плава, боје житног класја, у једној њеној руци је јабука а у другој јагоде. Један мит о Сиви вели да њену косу сваке године спаљује зли дух, због чега јој Световид, њен пратилац, прави косу од чистог злата. Веровало се и да је Сива током

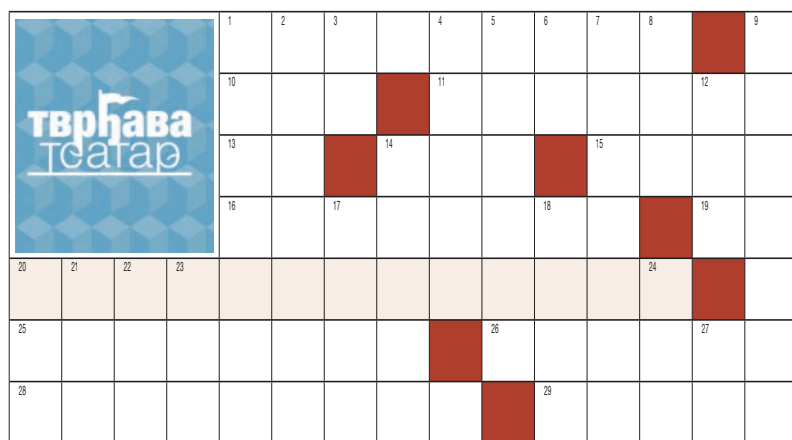
лета трудна, те је због тога било забрањено забијати сечива у земљу да се ова богиња не би повредила. Да би је одобровољили, мушкарци су у поља постављали изрезбарене кипове са ликом Живе, које су украшавали даровима, најчешће цвећем и разним плодовима. Обичај је био да се Сиви жртвује и петео, од давнина познат као симбол плодности.

Но, Сиви се људи нису молили само у јесен, већ и у лето, без кога добре јесени нема. Један од тих обреда остао нам је и данас као русаље.

Русаље су сеоске жене које улазе у коло и после неког времена проведеног у игрању једна за другом падају на земљу остајући тако да леже у измењеном стању свести – у трансу. Овај обичај још увек постоји у Источној Србији, у селу Дубока где се на празник Свете Тројице одржава обред русаља.

Ј.И.Т.

Наградне укрштене речи



ВОДОРАВНО: 1. Број спратова у згради, 10. Штављена овчија кожа, 11. Бивши бразилски фудбалски репрезентативац, де Соуза, 13. Двадесето и 17. слово ћирилице, 14. Император, 15. Немачки филозоф, Георг, 16. Амајлија, 19. Латинска показна заменица, 20. **Летњи позоришни фестивал у Смедереву**, 25. Жена рије косе, 26. Бележници, 28. Вршити планирање, 29. Хемијски елемент.

УСПРАВНО: 1. Грчка народна мелодија са плесом, 2. Место у Мачви, 3. Симбол радијума, 4. Означене, пројектоване линије пута, 5. Страно мушко име, 6. Јединица електричног отпора, 7. Чут, дознати, 8. Једноцифрен број, 9. Град у Црној Гори, 12. Назив, 14. Навод, 17. Главни град Тибета, 18. Египатски бог Сунца (Сунчев диск), 20. Морски краставац, 21. Град на северу Швајцарске, 22. Производ корозије, 23. Доњи део ципела, 24. Оружани сукоб држава и народа, 27. Грчко слово.

Два читаоца која тачно реше укрштеницу добиће пригодне поклоне. Имена добитника објавићемо у следећем броју

Наградни купон

Решење.....

Име и презиме

Адреса.....

Телефон.....

Купон са решењем укрштенице послати на адресу:

NEWPRESS, Лукијана Мушицког 131, 11300 Смедерево

Решење наградне укрштенице из прошлог броја: **КОРЗО ПОНОВО РАДИ**

Добитници: **Јелена Нишевић**, Балканска 16 Смедерево и **Аљоша Гавриловић**, Херцеговачка 4 Смедерево

Награда је књига песама смедеревског песника **Горана Ђорђевића** *Седам песама на седам језика*.

Аутор: Раде Јовановић

NEWPRESS

š t a m p a r i j a



www.newpress.co.rs

NEWPRESS d.o.o. • Lukijana Mušickog 131 • 11300 Smederevo • Tel. +381 26 642 910 • Fax +381 26 642 911 • E-mail: info@newpress.co.rs



ДУНАВ ОСИГУРАЊЕ

за Ваше добро!